

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
NÁRODOHOSPODÁRSKA FAKULTA

Evidenčné číslo: 101006/I/2015/3374246587

**Vykazovanie finančných transakcií v národnom
hospodárstve z pohľadu jednotlivých sektorov a
metodík**

Diplomová práca

Bratislava 2015

Bc. Matúš Trybula

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
NÁRODOHOSPODÁRSKA FAKULTA

**Vykazovanie finančných transakcií v národnom
hospodárstve z pohľadu jednotlivých sektorov a
metodík**

Diplomová práca

Študijný program: Financie

Študijný odbor: 6271: Financie, bankovníctvo a investovanie

Školiace pracovisko: Katedra financií

Školiteľ: Ing. Mgr. Peter Baláži, PhD.

Bratislava 2015

Bc. Matúš Trybula

Čestné vyhlásenie

Čestne vyhlasujem, že záverečnú prácu som vypracoval samostatne a že som uviedol všetku použitú literatúru.

Dátum: 5. 5. 2015

.....
(podpis študenta)

Pod'akovanie

Touto cestou by som sa chcel poďakovať vedúcemu diplomovej práce Ing. Mgr. Petrovi Balážimu, PhD. za prejavenu podporu, odborné vedenie, cenné teoretické a praktické rady a podnetné pripomienky, ktoré mi poskytol pri vypracovaní mojej diplomovej práce.

ABSTRAKT

Bc. TRYBULA, Matúš: *Vykazovanie finančných transakcií v národnom hospodárstve z pohľadu jednotlivých sektorov a metodík*. – Ekonomická univerzita v Bratislave. Národohospodárska fakulta; Katedra financií. – Ing. Mgr. Peter Baláži, PhD. – Bratislava: NHF EU, 2015, počet strán 66.

Diplomová práca sa zaoberá komparáciou makroekonomických ukazovateľov a ukazovateľov jednotlivých sektorov národného účtovníctva Slovenskej republiky, ktoré sa revidovali európskym systémom národných a regionálnych účtov ESA 2010 s platnosťou v celej EÚ od 1. septembra 2014. Cieľom práce je porovnanie jednotlivých údajov medzi metodikami ESA 95 a ESA 2010 na sledovanom horizonte od roku 1995 do 2013. Na základe komparácie ukazovateľov a kvantitatívnej analýzy je prezentovaný výsledok práce.

Kľúčové slová:

ESA 95, ESA 2010, deficit verejných financií, dlh verejnej správy, HDP

ABSTRACT

Bc. TRYBULA, Matúš: *The reporting of financial transactions in the national economy from the prospective of various sectors and methodologies.* – The University of Economics in Bratislava. Faculty of National Economy; Department of Finance. – Ing. Mgr. Peter Baláži, PhD. – Bratislava: NHF EU, 2013, pages 66.

The diploma thesis focuses on the comparison of a macroeconomic indicators, and indicators of individual sectors of Slovak Republic's national accounts, which were revised by European system of national and regional accounts ESA 2010, valid throughout the whole EÚ since 1st of September 2014. The aim of this thesis is to compare the various data between ESA 95 and ESA 2010 for the considered period from 1995 to 2013. Based on comparison of indicators and quantitative analysis is result adequate presented.

Key words:

ESA 95, ESA 2010, public deficit, government debt, GDP

OBSAH

ÚVOD.....	8
1 História, vývoj a súčasnosť národných účtov	10
1.1 Historický vývoj národných účtov	10
1.1.1 Vývoj medzinárodných štandardov národného účtovníctva.....	12
1.2 Charakteristika systému národných účtov (ESA)	17
1.2.1 Štatistické jednotky a ich zoskupenia	19
1.2.2 Toky a stavy.....	21
1.2.3 Systém účtov a agregátov	23
1.2.4 Systém input-output tabuliek	28
2 Cieľ Práce.....	30
3 Metodológia práce	31
4 Výsledky práce a diskusia.....	32
4.1 Očakávania pri implementácii systému ESA 2010	32
4.2 Hlavné metodické zmeny	34
4.2.1 Výskum a vývoj	34
4.2.2 Výdavky na zbrojenie	35
4.2.3 Sektorové preraďovanie jednotiek	35
4.2.4 Malé nástroje.....	35
4.3 Revízia národných účtov podľa ESA 2010	36
4.3.1 Zvýšenie nominálnej úrovne HDP	36
4.3.2 Nefinančné korporácie	39
4.3.3 Finančné korporácie.....	41
4.3.4 Verejná správa	42
4.3.5 Domácnosti	49
4.3.6 Zahraničie	50
4.4 Diskusia.....	54
Záver	57
Zoznam použitej literatúry	59
Prílohy	62

ÚVOD

Národné hospodárstvo je na prahu tretieho tisícročia nepochybne zložitým organizmom. Odráža komplexné ekonomické javy a procesy, vplyvy legislatívnych noriem, aktuálne medzinárodnopolitické okolnosti a záujmy najrôznejších spoločenských skupín. Na tvorbu hospodárskej politiky, skúmanie ekonomického vývoja v národnom hospodárstve ako aj hodnotenie dôsledkov jednotlivých opatrení vlády, je potrebné vykonať množstvo makroekonomických prognóz a analýz. Pomocou modelových schém by tieto informácie mohli slúžiť na vytvorenie účinných nástrojov, slúžiacich k popisu národného hospodárstva ako celku, tak aj k analýze štruktúry vnútorných väzieb. Pre lepšie hodnotenie a transparentnosť údajov národného hospodárstva krajiny bolo nutné prejsť na nový systém vykazovania transakcií.

Revíziou hlavných makroekonomických agregátov národného hospodárstva Slovenskej republiky ako aj členských štátov EÚ, prešla metodika Európskeho systému národných a regionálnych účtov ESA 95 na aktuálne najnovší medzinárodne porovnateľný účtovný rámec Európskej únie pre systematický a podrobný opis ekonomiky ESA 2010. Revízia ovplyvnila celý systém národných a regionálnych účtov, vrátane hlavných makroekonomických agregátov ako sú HDP, deficit verejných financií a dlh verejnej správy, za vypracovanie ktorých niesli zodpovednosť spoločne Organizácia Spojených národov (OSN), Medzinárodný menový fond (MMF), Štatistický úrad Európskej únie (Eurostat), Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj (OECD) a Svetová banka.

1 História, vývoj a súčasnosť národných účtov

Dynamickým rozvojom priemyslu v 20. storočí vznikla potreba jeho štatistického sledovania. Vtom čase sa postupne začali vytvárať podklady pre budúcu priemyselnú štatistiku a tým tiež pre systematické sledovanie národného hospodárstva ako celku. Dejiny národohospodárskych sústav a ukazovateľov sú zároveň dejinami vedecky podloženej štatistiky. V prvej časti diplomovej práce si rozoberieme historický vývoj národných účtov, nadnárodné systémy – štandardy národných účtov OSN (SNA) a Európskeho spoločenstva. V druhej časti sa zameriame na súčasný stav národných účtov a to z pohľadu prechodu od metodiky európskeho systému účtov ESA 95 na ESA 2010 s aplikáciou na hlavné makroekonomické ukazovatele ako aj na ukazovatele jednotlivých sektorov národného účtovníctva Slovenskej republiky.

1.1 Historický vývoj národných účtov

Súčasný národohospodársky sústav ukazovateľov sú metodickým výsledkom viac ako tristoletého vývoja, poznávania a merania spoločensko-ekonomických javov. Predstavujú komplexný súhrn ukazovateľov, účtov a tabuliek, v ktorom sú usporiadané a vzájomne prepojené štatistické informácie o celospoločenskom hospodárskom procese, pričom dejiny ukazovateľov národohospodárskych sústav sú zároveň dejinami vedecky podloženej štatistiky.¹ Národné účtovníctvo si od 17. storočia prešlo rôznymi etapami vývoja, počnúc popisom základnej štruktúry národného účtovníctva, aplikovaním jednotlivých metód merania bohatstva krajiny až po medzinárodné uznávané štandardy ako je v súčasnosti platná metodika národných účtov ESA 2010. V nasledujúcej tabuľke je uvedená periodizácia dejín národného účtovníctva, ktoré sa postupne formovali pomocou jednotlivých historických škôl a utvárali tak jasne vymedziteľný základ na tvorbu postupne jednotných medzinárodných štandardov za účelom čo najlepšie a najefektívnejšie zjednotiť a transparentniť základné ukazovatele národného hospodárstva.

¹ BALÁŽI, P., STARIČKOVÁ, Z.: *Národné účtovníctvo*. 2014, 3.časť. Dostupné na internete: http://www.derivat.sk/files/2013%20casopis/2013_Nov_Balazi_Starickova_NU_3.pdf

Tabuľka 1: Periodizácia dejín národného účtovníctva

Obdobie pôsobenia	Meno autora	Prínos do systému národných účtov
<i>17. storočie</i> (1660)	William Petty - Anglicko	➤ pokúsil sa definovať a odhadnúť národný dôchodok tromi výpočtovými metódami (výrobnou, dôchodkovou a spotrebnou); ➤ impulzom bola potrebná daňová reforma.
<i>17. storočie</i> (1669)	Gregory King - Anglicko	➤ obohatil Pettyho poznatky; ➤ vypracoval približné odhady veľkosti národného majetku; ➤ avšak ani Petty ani King sa nepokúsili o popis štruktúry národného hospodárstva.
<i>Prelom 17. a 18. storočia</i> (1694 – 1774)	Francois Quesnay - Francúzsko	➤ autor Ekonomickej tabuľky (1758), v ktorej znázorňoval hospodársky kolobeh statkov od výroby až k spotrebe; ➤ hľadal vzájomné väzby a vzťahy medzi subjektmi ekonomickej činnosti; ➤ vytvoril prvý model národného hospodárstva, pričom sa nezaoberal odhadmi hospodárskych ukazovateľov.
<i>Prelom 17. a 18. storočia</i> (1646 – 1714)	P. Boisguillebert - Francúzsko	➤ žiadal povoliť vývoz obilia z Francúzska, ktorý zakázali merkantilisti, čo smerovalo k zníženiu ceny obilia a biede roľníkov; ➤ bol proti preceňovaniu kovových peňazí.
<i>Prelom 17. a 18. storočia</i> (1633 – 1707)	S. de Vauban - Francúzsky maršál	➤ považovaný za prvého francúzskeho predstaviteľa národného účtovníctva.
<i>18. storočie</i> (1743 – 1794)	A. L. de Lavoisier - Francúzsko	➤ dielo O územnom bohatstve francúzskeho kráľovstva, ktoré bolo považované za prvý účet poľnohospodárstva.
<i>18. storočie</i> (1723 – 1790)	Adam Smith - Škótsko	➤ Pojednanie o pôvode a podstate bohatstva národov, v ktorom boli vysvetlené princípy fungovania trhového hospodárstva a podstata hospodárskeho liberalizmu; ➤ veľkosť spoločenského bohatstva závisí od množstva vynaloženej práce a od jej produktivity, za najdôležitejší faktor rastu produktivity práce považoval rozvoj deľby práce; ➤ bol stúpencom teórie pracovnej hodnoty; ➤ vysvetlil však aj tzv. dôchodkovú teóriu hodnoty, podľa ktorej hodnotu určujú tri základné dôchodky: mzda, zisk a renta.
<i>19. storočie</i> (1818 – 1883)	Karl Heinrich Marx - Nemecko	➤ od A. Smita prebral pojem materialnej produkcie; ➤ nemateriálne výkony sa nepovažovali za produkciu, toto chápanie produktívnych činností sa stalo základom konštrukcií bilancií národného hospodárstva v krajinách bývalého socialistického bloku (RVHP).

<i>Prelom 19. a 20. storočia (1883-1946)</i>	John Maynard Keynes - Veľká Británia	➤ publikoval dielo Všeobecná teória zamestnanosti, úroku a peňazí, v ktorom uvádzal nový pohľad na ekonomický proces; ➤ rozlišoval sektory: podniky, domácnosti a štátna správa, s ich ekonomickými aktivitami výroby, spotreby, investovania a úspor; ➤ prihliada už aj na monetárne transakcie, napr. predaj cenných papierov.
<i>20. storočie (1905 – 1999)</i>	Wassily Leontief - (Americký profesor ruského pôvodu, nositeľ Nobelovej ceny za ekonómiu v r. 1973)	➤ rozvoj input-output analýzy; ➤ štruktúra amerického hospodárstva 1919 – 1929.

Zdroj: Baláži, P., Staričková, Z.,: *Národné účtovníctvo. 3. časť*

1.1.1 Vývoj medzinárodných štandardov národného účtovníctva

Prvým krokom k vzniku medzinárodného účtovného systému bola správa napísaná Richardom Stoneom v roku 1947, v ktorej sa zameriaval na definíciu a meranie národného dôchodku určenú pre pracovnú skupinu štatistických expertov. Neskôr bol pozvaný do Organizácie pre európsku hospodársku spoluprácu, aby vyvinul systém národných účtov určený na monitorovanie povojnovej obnovy jej členských krajín, ktoré boli súčasťou Marshallového plánu. Marshallov plán bol veľký program finančnej pomoci USA a Kanady, pomenovaný po americkom sekretárovi a bol určený vojnou zdevastovaným európskym krajinám. Ako prvý medzinárodný systém môžeme považovať Štandardizovaný systém národných účtov publikovaný OEEC² v roku 1952 a jej o rok neskôr revidovanú verziu OEEC Systému národných účtov a podporných tabuliek so skratkou SNA 1953.³

1.1.1.1 SNA 1953

System of National Accounts ako prvý štandard OSN sa opieral o Stoneovo memorandum z roku 1945 a bol inšpirovaný americkými národnými účtami zostavenými koncom 40. rokov. Dôsledkom tak bol dôraz na odhad národného dôchodku, na úkor správania sa jednotlivých ekonomických subjektov, vrátane finančných tokov a ich medzinárodných vzťahov.⁴

² Organizácia pre Európsku ekonomickú spoluprácu.

³ FÜLÖP P., KARABÍNOŠ S., LÁBAJ M.,: *Národné účty*, 2010. s. 9. ISBN 978-80-225-2950-1

⁴ HRONOVÁ S., FISCHER J., HINDLS., SIXTA J.,: *Národní Účetnictví*, 2009. s. 8. ISBN 978-80-7400-153-6

Richard Stone v snahe kvantifikovať národnú ekonomiku sa podieľal na vytýčení štyroch odlišných smerov výskumu:⁵

- meranie národného dôchodku;
- skonštruovanie input-output tabuliek;
- analýza tokov základných fondov a
- zostavenie súvahových účtov.

Veril že všetky tieto prístupy môžu byť previazané a skombinované do jedného celistvého systému. Napriek tomu bol tento systém zameraný najmä na prvý cieľ a to meranie národného dôchodku. Ďalším obmedzením bolo, že súčasťou systému neboli tabuľky vyjadrené v stálych, ale v bežných cenách, no ich rozpracovanie sa stalo dôležitou súčasťou ďalšieho rozvoja systému národných účtov.⁶

Avšak tento štandard priniesol pár zásad, ktoré sú rešpektované a platné aj v dnešnom systéme národného účtovníctva. Zahŕňajúc definíciu produkcie pre vlastné konečné využitie domácností, zaradenie verejnej správy (dnes vládnych inštitúcií) ako netrhového výrobcu, ktorého produkcia sa oceňuje v nákladoch a definíciu investícií ako tvorby kapitálu a následných výdavkov na nákup hmotných aktív. Systém národného účtovníctva sa stal nástrojom koordinácie a rozvoja štátneho štatistického systému a to prostredníctvom definícií a klasifikácií, ktoré boli do systému prjaté.⁷

1.1.1.2 SNA 1968

Šesťdesiate roky priniesli do zdokonalenia systému národných účtov radu zmien. Nová revízia štandardu OSN bola obohatená o vymedzenie piatich inštitucionálnych sektorov zachytavajúcich finančné toky a input-output tabuľky. Navyše väčšina krajín OECD rozšírila účtovníctvo v stálych cenách a začala publikovať údaje v oveľa väčších detailoch ako predchádzajúci systém.⁸⁹

Okrem toho, vtedajšom období, došlo k výrazným zmenám v chápaní hospodárskej politiky. Ľudia sa prostredníctvom národných účtov prestali snažiť porozumieť čo sa stalo

⁵ LEQUILLER, F., BLADES, D. *Understanding National Accounts*. Paris: OECD, 2006 s.399

⁶ FÜLÖP P., KARABÍNOŠ S., LÁBAJ M.,: *Národné účty*, 2010. s. 10. ISBN 978-80-225-2950-1

⁷ HRONOVÁ S., FISCHER J., HINDLS., SIXTA J.,: *Národní Účetnictví*, 2009. s. 8. ISBN 978-80-7400-153-6

⁸ FÜLÖP P., KARABÍNOŠ S., LÁBAJ M.,: *Národné účty*, 2010. s. 10. ISBN 978-80-225-2950-1

⁹ LEQUILLER, F., BLADES, D. *Understanding National Accounts*. Paris: OECD, 2006 s.400

v minulosti, ale začali predvídať zmeny a vývoj, ktoré sa mali stať v blízkej budúcnosti a preto začali na systém nazerať ako na systém plánovania a riadenia ekonomiky.

Zatiaľ čo SNA 1953 bol opísaný na 46 stranách spolu s účtami na dvoch, SNA 1968 vyžadoval 250 strán a iba samotné účty boli na 12 stránkach. Dôvodom vytvorenia systému bolo spojenie spomínaných štyroch smerov výskumu do merania národnej ekonomiky, kde sa input-output tabuľky integrovali do účtov produkcie, finančné účty zahŕňali toky fondov a v súvahových účtoch boli vysvetlené prepojenia medzi začiatočným obdobím a záverečným účtom ako aj transakciami počas účtovného roka.¹⁰

1.1.1.3 SNA 1993

Ako reakcia na kritiku a podané námety zo strany vyspelých ale aj rozvojových krajín vznikol nový systém národných účtov SNA 1993, v ktorom sa zdokonalila celá koncepcia štandardu v zmysle väčšej voľnosti pri tvorbe jeho štruktúry. Išlo o definovanie tzv. základného rámca a taktiež celej rady nadväzujúcich a doplňujúcich subsystémov, satelitných účtov, matíc socialného účtovníctva, štvrtročných a regionálnych účtov. Rozšírená bola aj koncepcia nefinančných a finančných tokov. V nadväznosti na nové chápanie konečnej spotreby bol rozšírený popis rozdeľovania dôchodkov o naturálne prerozdelenie a v súvislosti so zavedením majetkových účtov, informujúcich o stave a zmenách majetkov a záväzkov, bol rozšírený aj popis akumulácie.¹¹

Štandard SNA 1993 sa od predchádzajúcich líši aj tým, že nie je štandardom jednej medzinárodnej organizácie, ale štandardom, ktorý prijali aj OECD, Európska komisia, Svetová banka a MMF.¹²

1.1.1.4 ESA 1995/2010

Doposiaľ používaný štandard ESA 1995 vychádzal zo štandardu SNA 1993 a je prakticky totožný. Rozdiel je iba v ich úlohe. Zatiaľ čo štandard OSN má len doporučujúci charakter, štandard EÚ vystupuje formou záväzného dokumentu. Európsky systém národných a regionálnych účtov ESA 95 predstavuje medzinárodný účtovný rámec pre systematický a detailný popis ekonomiky, jej jednotlivých zložiek a vzťahov s inými

¹⁰ LEQUILLER, F., BLADES, D. *Understanding National Accounts*. Paris: OECD, 2006 s.402

¹¹ System of National Accounts 1993, Dostupné na internete: <http://unstats.un.org/unsd/nationalaccount/docs/1993sna.pdf>

¹² HRONOVÁ S., FISCHER J., HINDLS., SIXTA J.,: *Národní Účetnictví*, 2009. s. 9. ISBN 978-80-7400-153-6

ekonomikami. Systém pracuje s pojmami a klasifikáciami používanými v mnohých iných, sociálnych a ekonomických štatistikách. Ide hlavne o štatistiku nezamestnanosti, priemyslu a zahraničného obchodu. Slúži teda ako centrálny referenčný rámec pre ekonomické a sociálne štatistiky.¹³

Predchodca ESA 2010, Európsky systém účtov ESA 95, bol uverejnený v roku 1996¹⁴, pričom prvých trinásť kapitol metodiky ESA 2010 má rovnakú štruktúru ako ESA 95.

Týchto 13 kapitol vo všeobecnosti opisuje¹⁵:

- základné charakteristiky systému z hľadiska koncepcií, stanovuje princípy ESA a opisuje základné štatistické jednotky a ich zoskupenia. Poskytuje prehľad postupnosti účtov a stručný opis kľúčových agregátov, úlohu tabuliek dodávok a použitia a systém input-output tabuliek;
- inštitucionálne jednotky, ktoré sa používajú na meranie ekonomiky a ako sú tieto jednotky na účely analýzy zaradené do sektorov a iných zoskupení;
- transakcie v systéme súvisiace s produktmi (výrobkami a službami), ako aj neprodukovanými aktívami;
- transakcie v ekonomike, ktorými sa rozdeľuje a prerozdeľuje dôchodok a majetok v ekonomike;
- finančné transakcie v ekonomike;
- možné zmeny hodnoty aktív spôsobených neekonomickými javmi alebo zmenami cien;
- súvahu a schému klasifikácie aktív a pasív;
- postupnosť účtov a bilančné položky súvisiace s každým účtom;
- tabuľky dodávok a použitia a ich úlohu pri zosúladzovaní meraní dôchodkov, produkcie a výdavkov v ekonomike, input-output tabuľky, ktoré možno odvodiť z tabuliek dodávok a použitia;
- koncepčný základ pre cenové a objemové merania súvisiace s nominálnymi hodnotami uvádzanými na účtoch;

¹³ European system of Accounts 1995, Dostupné na internete: <http://www.comptanat.fr/en/sec95/sec95.htm>

¹⁴ Nariadenie Rady (ES) č. 2223/96 z 25. júna 1996 o Európskom systéme národných a regionálnych účtov v Spoločenstve (Ú. v. ES L 310, 30.11.1996, s. 1).

¹⁵ Úradný vestník Európskej únie L174, ISSN 1977-0790, Zväzok 56 z 26. júna 2013, str. 33

- merania obyvateľstva a trhu práce, ktoré sa môžu v ekonomických analýzach použiť spolu s mierami národných účtov;
- štvrťročné národné účty a ich hlavné odlišnosti od ročných účtov a
- účely, pojmy a problémy pri zostavovaní súboru regionálnych účtov.

Ďalej bolo pridaných jedenásť nových kapitol, v ktorých sa spracúvajú aspekty systému odzrkadľujúce vývoj v meraní moderných ekonomík Európskej únie a vo všeobecnosti sa zameriavajú na¹⁶:

- meranie finančných služieb, ktoré poskytujú finanční sprostredkovatelia a ktoré sú financované cez čisté úrokové príjmy, a zohľadňuje dlhoročný výskum a vývoj členských štátov s cieľom získať meradlo, ktoré je spoľahlivé a zosúladené vo všetkých členských štátoch;
- zmluvy, líziny a licencie, ktoré sú potrebné na opis oblasti s rastúcou dôležitosťou v národných účtoch;
- poistenie, sociálne poistenie, starobné dôchodky a opisujú spôsob, ako sa zaobchádza s týmito schémami v národných účtoch, keďže otázky prerozdeľovania sú čoraz dôležitejšie z dôvodu starnutia populácie;
- účty zahraničia, ktoré sú národnými účtami ekvivalentnými účtom systému merania platobnej bilancie;
- európske účty a aspekty národných účtov, kde európske inštitucionálne a obchodné opatrenia vyvolávajú otázky, ktoré si vyžadujú zosúladený prístup;
- účty v sektore verejnej správy, ktorý je oblasťou osobitného záujmu, keďže otázky fiškálnej obozretnosti členských štátov sú naďalej rozhodujúce pri uskutočňovaní hospodárskej politiky v EÚ;
- prepojenia medzi podnikateľskými a národnými účtami, čo je oblasť, ktorá je predmetom rastúceho záujmu, keďže vo všetkých krajinách sa zvyšuje podiel nadnárodných korporácií na hrubom domácom produkte (HDP) ;
- vzťah satelitných účtov s hlavnými národnými účtami;
- referenčné účely;
- klasifikácie pre sektory, činnosti a produkty používané v ESA 2010 a
- úplnú postupnosť účtov pre každý sektor.

¹⁶ Úradný vestník Európskej únie L174, ISSN 1977-0790, Zväzok 56 z 26. júna 2013, str. 33

Štruktúra ESA 2010 je konzistentná s celosvetovými usmerneniami o národnom účtovníctve stanovenými v systéme národných účtov 2008 (System of National Accounts – SNA 2008) okrem určitých rozdielov v prezentácii a vysokého stupňa presnosti niektorých pojmov ESA 2010, ktoré sa používajú na určité účely EÚ. Zodpovednosť za vypracovanie týchto usmernení niesli spoločne Organizácia Spojených národov (OSN), Medzinárodný menový fond (MMF), Štatistický úrad Európskej únie (Eurostat), Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj (OECD) a Svetová banka. ESA 2010 je zameraný na podmienky a potreby údajov v Únii. Podobne ako SNA 2008, je ESA 2010 v súlade s pojmami a klasifikáciami používanými v mnohých iných sociálnych a ekonomických štatistikách (napríklad štatistikách zamestnanosti, štatistikách priemyselnej výroby a štatistikách zahraničného obchodu). ESA 2010 preto slúži ako ústredný referenčný rámec pre sociálne a hospodárske štatistiky EÚ a jej členských štátov.¹⁷

1.2 Charakteristika systému národných účtov (ESA)

„Európsky systém národných a regionálnych účtov (ESA) predstavuje medzinárodne kompatibilný účtovný rámec pre systematický a detailný popis celej ekonomiky (t. j. regiónu, krajiny alebo skupiny krajín), jej zložiek a jej vzťahov s inými ekonomikami.“¹⁸

Systém národných účtov je taktiež definovaný ako aj súhrnný účtovný rámec, v ktorom sa môžu prezentovať ekonomické údaje zostavené vo formáte, ktorý sa využíva na ekonomické analýzy, politické a hospodárske rozhodnutia. Systém tak pozostáva z integrovaného, konzistentného a navzájom prepojeného súboru makroekonomických účtov, súvahových účtov a tabuliek, ktoré sú konštruované na základe schválených definícií, klasifikácií, medzinárodných konceptov a účtovných pravidiel.¹⁹

Z hľadiska konštrukcie je popisným modelom národného hospodárstva národné účtovníctvo. Je to systematický obraz zostavený podľa presných pravidiel, ktorý zhromažďuje číselné informácie vzťahujúce sa k ekonomickej činnosti národného hospodárstva (vrátane jeho ekonomických väzieb so zahraničím) a prináša popis základných javov ako je produkcia, akumulácia, rozdeľovanie a s tým spojený vývoj aktív a pasív. Národné účtovníctvo je makroekonomickým štatistickým popisným modelom národného hospodárstva, ktorým cieľom je poskytnúť číselnú predstavu o hospodárení zeme, o jeho

¹⁷ Úradný vestník Európskej únie L174, ISSN 1977-0790, Zväzok 56 z 26. júna 2013, str. 33-34

¹⁸ FÜLÖP P., KARABÍNOŠ S., LÁBAJ M.: *Národné účty*, 2010. s. 7. ISBN 978-80-225-2950-1

¹⁹ Tamtiež s.7

ekonomických vzťahoch so zahraničím a zobrazit' ich pomocou formálnych účtovných pravidiel.²⁰

Využitie účtovného rámca ako nástroja pre zobrazenie ekonomických javov a procesov, umožňuje v národnom hospodárstve podchytiť všetky fundamentálne analýzy. To znamená, že pomocou národného účtovníctva môžeme predovšetkým:²¹

- a) Opísať ekonomický pohyb a vzťahy vo vnútri ekonomiky kde platí, že akákoľvek ekonomická zmena vyvolá v národnom hospodárstve takzvanú reťazovú reakciu. V tomto prípade musí národné účtovníctvo všetky tieto vzťahy a zmeny zachytiť.
- b) Poskytovať súhrnné informácie o výsledkoch národného hospodárstva týkajúce sa základných národohospodárskych agregátov ako hrubý domáci produkt, národný dôchodok, národný disponibilný dôchodok, národné úspory atď.
- c) Zaistiť previazanosť ekonomických prognóz budúceho vývoja národného hospodárstva pomocou nástroja, ktorý umožní premietat' dopady týchto prognóz do operácií všetkých subjektov národného hospodárstva. Akýkoľvek zámer hospodárskej politiky, musí byť kvantitatívne zobraziteľný v národnom účtovníctve vo forme variantnej prognózy, vyjadrujúcej dôsledky zamýšľaného opatrenia.

Pre stanovenie systému ESA je potrebné charakterizovať nasledujúce pojmy a princípy:

- štatistické jednotky a ich zoskupenia;
- toky a stavy;
- systém účtov a agregátov a
- systém input-output tabuliek.

²⁰ HRONOVÁ S., FISCHER J., HINDLS., SIXTA J.,: *Národní Účetnictví*, 2009. s. 2-3. ISBN 978-80-7400-153-6

²¹ Tamtiež s.3-4

1.2.1 Štatistické jednotky a ich zoskupenia

1.2.1.1 Inštitucionálna jednotka

Ekonomika krajiny je systém, v ktorom sa inštitúcie a ľudia dostávajú do vzájomných vzťahov, prostredníctvom výmeny výrobkov a služieb cez určité platobné prostriedky s cieľom produkovať a spotrebúvať dané výrobky a služby. Jednotky pôsobiace v ekonomike, ktoré sú schopné vlastniť aktíva, vytvárať záväzky a zapájať sa do ekonomických aktivít a transakcií s inými subjektmi sa nazývajú **inštitucionálne jednotky**.²²

Vymedzenie inštitucionálnych jednotiek a ich zoskupenie ma v národných účtoch určitý význam. Jenotky sú základné stavebné články pri vymedzovaní ekonomík ako aj pri tvorbe ich zoskupenia do inštitucionálnych sektorov. Taktiež sú nevyhnutné pre vymedzenie toho, ktoré toky a stavy sa v ekonomike zaznamenajú.

Za inštitucionálne jednotky sa považujú:²³

- a) jednotky, ktoré majú samostatnosť pri rozhodovaní a úplný súbor účtov:
 - 1) súkromné a verejné korporácie;
 - 2) družstvá alebo partnerstvá uznané ako nezávislé právne subjekty;
 - 3) verejný výrobcovia uznaní ako nezávislé právne subjekty;
 - 4) neziskové inštitúcie uznané ako nezávislé právne subjekty a
 - 5) orgány verejnej správy;
- b) jednotky, ktoré majú úplný súbor účtov a ktoré sa považujú za jednotky so samostatnosťou pri rozhodovaní napriek tomu, že nie sú založené oddelene od svojej materskej jednotky (kvázikorporácie);
- c) jednotky, ktoré nemusia viesť úplný súbor účtov, ale majú samostatnosť pri rozhodovaní:

²² Úradný vestník Európskej únie L174, ISSN 1977-0790, Zväzok 56 z 26. júna 2013, str. 56

²³ Tamtiež s.61

- 1) domácnosti;
- 2) fiktívne rezidentské jednotky.

Inštitucionálne jednotky a ich zoskupenia používané v národných účtoch musia byť vymedzené s odkazom na druh ekonomickej analýzy, pre ktorú sú určené a nie v zmysle typov jednotiek využívaných v štatistických dotazníkoch, pretože nemusia byť dostatočné pre účely národných účtov.

1.2.1.2 Inštitucionálny sektor

Potreba agregovania znamená, že nie je možné uvažovať o inštitucionálnych jednotkách samostatne. Jednotky sú spojené do skupín nazývaných **inštitucionálne sektory**, z ktorých niektoré sú rozdelené do ďalších subsektorov. Hlavnými sektormi sú domácnosti, verejná správa, finančné a nefinančné korporácie, neziskové inštitúcie slúžiace domácnostiam (NZISD) a zahraničie.²⁴

Tabuľka 2: Sektorové členenie podľa ESA 2010

Sektory a subsektory				Národné verejné	Národné súkromné	Pod zahraničnou kontrolou
Nefinančné korporácie			S.11	S.11001	S.11002	S.11003
Finančné korporácie			S.12			
Peňažné finančné inštitúcie (MFI)	Centrálna banka		S.121			
	Ostatné peňažné finančné inštitúcie	Korporácie prijímajúce vklady okrem centrálnej banky	S.122	S.12201	S.12202	S.12203
		Fondy peňažného trhu	S.123	S.12301	S.12302	S.12303
Finančné korporácie okrem MFI, poisťovacích korporácií a penzijných fondov	Investičné a iné fondy		S.124	S.12401	S.12402	S.12403
	Ostatní finanční sprostredkovatelia okrem poisťovacích korporácií a penzijných fondov		S.125	S.12501	S.12502	S.12503
	Finančné pomocné inštitúcie		S.126	S.12601	S.12602	S.12603
	Kaptívne ²⁵ finančné inštitúcie a požičiavatelia peňazí		S.127	S.12701	S.12702	S.12703
Poisťovacie korporácie			S.128	S.12801	S.12802	S.12803
Pnzijné fondy			S.129	S.12901	S.12902	S.12903
Verejná správa			S.13			
Ústredná štátna správa (okrem fondov sociálneho zabezpečenia)			S.1311			

²⁴ FÜLÖP P., KARABÍNOŠ S., LÁBAJ M.: *Národné účty*, 2010. s. 16. ISBN 978-80-225-2950-1

²⁵ Závislé finančné inštitúcie, ktorých zakladateľom býva často koncern alebo holdingová spoločnosť, ktorá si takto poisťuje riziká spojené s obchodnou činnosťou svojich dcérskych spoločností.

Regionálna štátna správa (okrem fondov sociálneho zabezpečenia)	S.1312			
Miestna samospráva (okrem fondov sociálneho zabezpečenia)	S.1313			
Fondy sociálneho zabezpečenia	S.1314			
Domácnosti	S.14			
Zamestnávateľia a samostatne zárobkovo činné osoby	S.141+S.142			
Zamestnanci	S.143			
Príjemcovia dôchodkov z majetku a transferových dôchodkov	S.144			
Príjemcovia dôchodkov z majetku	S.1441			
Príjemcovia dávok dôchodkového zabezpečenia	S.1442			
Príjemcovia ostatných transferov	S.1443			
Neziskové inštitúcie slúžiace domácnostiam	S.15			
Zahraničie	S.2			
Členské štáty a inštitúcie a orgány Európskej únie	S.21			
Členské štáty Európskej únie	S.211			
Inštitúcie a orgány Európskej únie	S.212			
Nečlenské krajiny a medzinárodné organizácie nesídliace v Európskej únii	S.22			

Zdroj: *Spracované podľa ESA 2010, s.62*

Týchto päť sektorov (+ sektor zahraničie) tvorí spolu celkovú domácu ekonomiku. Každý sektor je zároveň rozdelený do subsektorov. Systém ESA 2010 umožňuje vytvoriť kompletný súbor tokových a súvahových účtov, ktoré možno zostaviť za každý sektor a subsektor, ako aj za celú ekonomiku. Nerezidentské jednotky môžu byť s týmito piatimi domácimi sektormi vo vzájomnej interakcii, pričom tieto vzájomné interakcie sa vykazujú medzi piatimi domácimi sektormi a šiestym inštitucionálnym sektorom: sektorom zahraničia. Na určenie do akého sektora spadá určitá jednotka, ktorá je rezidentská a nie je domácnosťou, je potrebné určiť či je jednotka kontrolovaná verejnou správou a či je trhovým, alebo netrhovným výrobcom. V prílohe 1 je znázornené, ako sú jednotky zaradené do hlavných sektorov.²⁶

1.2.2 Toky a stavy

V systéme ESA sú zachytené dva základné druhy informácií a to toky a stavy²⁷. Toky sa vzťahujú k činnostiam vyplývajúcich z javov, ktoré nastali v rámci daného časového obdobia (napríklad prírastok nových vkladov domácností), kým stavy sa vzťahujú k

²⁶ Úradný vestník Európskej únie L174, ISSN 1977-0790, Zväzok 56 z 26. júna 2013, str. 63

²⁷ Sú to ekonomické procesy vo všetkých druhoch finančných aj v nefinančných aktív a pasív.

určitému stanovenému časovému momentu (celkový objem všetkých vkladov domácností). Toky predstavujú tvorbu, zmenu, transformáciu alebo zánik finančného aktíva alebo pasíva, pričom existujú dva druhy ekonomických tokov a to **transakcie** a **ostatné zmeny aktív**²⁸.

1.2.2.1 Transakcie

Finančné transakcie predstavujú transakcie s finančnými aktívami a pasívami medzi jednotlivými ekonomickými subjektami v rámci jednej krajiny a medzi týmito subjektami a sektorom zahraničím. Tieto zmeny sú zaznamenané na finančnom účte, kde obsahujú informáciu o reálnom nadobudnutí a úbytku finančných aktív a pasív. To znamená, že finančné transakcie nezahrňujú zmeny finančných aktív a pasív spôsobené zmenou ceny, štruktúry a klasifikácie. **Transakcie** sú podľa systému ESA rozdelené do štyroch skupín²⁹:

- a) Produktové transakcie, ktoré opisujú pôvod produktov (domáca alebo zahraničná produkcia) a ich použitie (medzispotreba, konečná spotreba³⁰, tvorba kapitálu alebo ich vývoz).
- b) Rozdeľovacie transakcie, ktoré opisujú rozdelenie pridanej hodnoty vytvorenej produkciou medzi pracovnú silu, kapitál a verejnú správu, ako aj znovurozdeľovanie dôchodkov.
- c) Finančné transakcie, ktoré opisujú čistý prírastok finančných aktív alebo pasív pre každý druh finančného nástroja.
- d) Ostatné transakcie, ktoré sa zameriavajú na nadobudnutie mínus úbytok nefinančných neprodukovateľných aktív.

1.2.2.2 Ostatné zmeny aktív

Ostatné zmeny aktív a pasív zaznamenávajú zmeny, ktoré nie sú výsledkom transakcií, pričom sa rozdeľujú na³¹:

²⁸ FÜLÖP P., KARABÍNOŠ S., LÁBAJ M.,: *Národné účty*, 2010. s. 26. ISBN 978-80-225-2950-1

²⁹ Úradný vestník Európskej únie L174, ISSN 1977-0790, Zväzok 56 z 26. júna 2013, str. 46

³⁰ Zahŕňajúca spotrebu fixného kapitálu.

³¹ KNÁPKOVÁ A., DRAHOMÍRA P.,: *Finanční analýza*, 2013. ISBN 978-80-247-4456-8

- a) Ostatné zmeny objemu aktív a pasív, ktoré vznikli následkom reklasifikácie a reštrukturalizácie inštitucionálnych sektorov alebo finančných aktív a pasív a taktiež jednostranné zrušenie dlhu a nekompenzované zabavenie aktív.
- b) Zisky a straty na majetku, ktoré sú výsledkom zmien cien aktív, to znamená, že sa vyskytujú pri všetkých finančných aktívach a pasívach v dôsledku ich držby bez ich akejkolvek transformácie.

Stavy predstavujú finančný majetok pozostávajúci z finančných aktív a pasív v určitom časovom bode a zachytávajú sa na začiatku a na konci každého účtovného obdobia (počiatočná a konečná súvaha). Stavy sa zaznamenávajú za obyvateľstvo a zamestnanosť ako priemerné hodnoty počas účtovného obdobia. V rámci hraníc systému sa stavy zaznamenávajú za všetky aktíva t.j. za finančné aktíva a pasíva a za nefinančné aktíva. Tento obsah je však obmedzený na tie aktíva, ktoré sa používajú pri ekonomickej činnosti a ktoré sú predmetom vlastníckych práv. Systém ESA je pre toky a stavy dostatočne vyčerpávajúci, preto všetky zmeny stavov možno plne vysvetliť zaznamenanými tokmi³².

1.2.3 Systém účtov a agregátov

V systéme účtov a agregátov sa podrobnejšie rozoberajú pravidlá účtovania v národnom hospodárstve ako aj ich postupnosť, oceňovanie tokov a stavov, čas zaznamenávania produkcie, konsolidácia a očistenie, účet zahraničia, účet výrobkov a služieb ako aj jednotlivé bilančné položky a agregáty.

1.2.3.1 Pravidlá účtovania

Účet zaznamenáva zmeny v hodnote, ktorá sa naakumulovala v jednotke alebo v sektore, podľa povahy ekonomických tokov vykázaných na účte. Tabuľku tvoria bežné účty a účty akumulácie. Bežné účty znázorňujú produkciu, tvorbu, rozdelenie dôchodkov a ich použitie, pričom účty akumulácie sú kapitálové, finančné účty a účty ostatných zmien objemu³³.

V systéme ESA 2010 sa znázorňujú „zdroje“ na pravej strane bežných účtov, pričom ľavá strana účtov znázorňuje ich „použitie“ – transakcie, ktoré znižujú ekonomickú hodnotu.

32 Úradný vestník Európskej únie L174, ISSN 1977-0790, Zväzok 56 z 26. júna 2013, str. 48

33 Tamtiež s.49

Pravá strana účtov akumulácie sa nazýva „zmeny pasív a čistého majetku“ a ich ľavá strana sa nazýva „zmeny aktív“. Súvahové účty sa predkladajú s „pasívami a čistým majetkom“ na pravej strane a „aktívami“ na ľavej strane. Porovnanie dvoch po sebe nasledujúcich súvahových účtov znázorňuje zmeny pasív a čistého majetku a zmeny aktív³⁴.

Pre jednotku alebo sektor je národné účtovníctvo založené na princípe podvojného účtovníctva. Každá transakcia sa zaznamenáva dvakrát, raz ako zdroj a raz ako použitie. Celková suma transakcií zaznamenaných ako zdroje a celková suma transakcií zaznamenaných ako použitie sa musia rovnať, čo umožňuje kontrolu konzistentnosti účtov³⁵.

1.2.3.2 Oceňovanie

Systém ESA 2010 znázorňuje všetky toky a stavy v peňažnom vyjadrení s výnimkou niektorých premenných týkajúcich sa obyvateľstva a práce. Toky a stavy sa merajú podľa ich výmennej hodnoty, t. j. hodnoty, za ktorú by v skutočnosti mohli byť vymenené za hotovosť. Trhové ceny sú teda pre oceňovanie základnou referenciou systému ESA 2010. V prípade peňažných transakcií, majetku v hotovosti a záväzkov sú požadované hodnoty priamo dostupné. Vo väčšine ostatných prípadov je najlepšou metódou oceňovania referencia na trhové ceny pre podobné výrobky, služby alebo aktíva. Ak neexistuje trhová cena, na ktorú by sa dalo odkazovať a náklady nie sú dostupné, potom môžu byť toky a stavy ocenené diskontovanou súčasnou hodnotou očakávaných budúcich výnosov³⁶.

Stavy sa oceňujú v bežných cenách toho obdobia, na ktoré sa súvaha vzťahuje, a nie v čase výroby alebo nadobudnutia výrobkov alebo aktív, ktoré tvoria stavy. Stavy je potrebné oceniť ich odhadovanou bežnou nadobúdacou cenou zníženou o odpisy alebo výrobnými nákladmi. Oceňovanie v stálych cenách znamená oceňovanie tokov a stavov, vyjadrených objemovo, počas účtovného obdobia cenami z predchádzajúceho obdobia. Účelom oceňovania stálými cenami je rozložiť časové zmeny hodnôt tokov a stavov na zmeny v cene a zmeny v objeme³⁷.

³⁴ Úradný vestník Európskej únie L174, ISSN 1977-0790, Zväzok 56 z 26. júna 2013, str. 49

³⁵ Tamtiež s.49

³⁶ Tamtiež s.49

³⁷ Tamtiež p.50

1.2.3.3 Čas zaznamenania

Toky sa zaznamenávajú na aktuálnej báze, t. j. vtedy, keď je ekonomická hodnota vytvorená, transformovaná alebo keď zanikne. Produkcia je zaznamenaná v čase vzniku a nie keď je zaplatená kupujúcim. Úrok sa zaznamenáva v účtovnom období, v ktorom vznikne, bez ohľadu na to, či je v uvedenom období aj zaplatený. Zaznamenávanie na aktuálnej báze sa uplatňuje pre všetky toky, peňažné aj nepeňažné, v rámci jednotky aj toky medzi jednotkami.

1.2.3.4 Konsolidácia a očistenie

Konsolidácia znamená vylúčenie, ako zo strany zdrojov, tak aj zo strany použitia tých transakcií, ktoré sa uskutočnia medzi jednotkami keď sú zoskupené. Zvyčajne to nastáva vtedy, ak sú účty subsektorov verejnej správy zlúčené. Toky a stavy medzi jednotkami tvoriacimi subsektory alebo sektory nesmú byť v zásade konsolidované.

Očistenie je zahrnuté v rôznych kategóriach transakcií, pričom najvýraznejším príkladom je „zmena stavu zásob“, čo skôr zdôrazňuje významný aspekt celkovej tvorby kapitálu než ako zachytenie denných prírastkov a úbytkov. Podobne, až na niekoľko výnimiek, finančný účet a účty ostatných zmien aktív zaznamenávajú nárasty aktív a pasív na báze čistej hodnoty, čím znázorňujú konečné dôsledky týchto typov tokov na konci účtovného obdobia.³⁸

1.2.3.5 Postupnosť účtov

ESA 2010 zaznamenáva toky a stavy vo forme určitej usporiadanej sústavy účtov, ktoré popisujú ekonomický cyklus od tvorby dôchodkov (tvorba hrubého domáceho produktu), cez ich rozdelenie a znovurozdelenie a nakoniec ich akumuláciu vo forme aktív. Úplná postupnosť účtov pre inštitucionálne jednotky a sektory sa skladá z bežných účtov, účtov akumulácie a súvahových účtov³⁹.

- 1) **Bežné účty** reprezentujú transakčné účty a týkajú sa tvorby, rozdelenia a znovurozdelenia dôchodkov a ich použitia vo forme konečnej spotreby. Nespotrebovaná časť dôchodkov je zaznamenaná vo forme úspor, ktoré sú poslednou

³⁸ Úradný vestník Európskej únie L174, ISSN 1977-0790, Zväzok 56 z 26. júna 2013, str. 51

³⁹ Tamtiež s.51

bilancujúcou položkou bežných účtov a predstavujú základný zdroj účtov akumulácie.

- 2) **Účty akumulácie** predstavujú účty tokov a teda zaznamenávajú rôzne príčiny zmien aktív a pasív inštitucionálnych sektorov a zmenu ich čistého majetku. Účty akumulácie sa rozdeľujú na nefinančný a finančný účet. Nefinančný účet meria zmeny čistého majetku v dôsledku úspor a kapitálových transferov a následne zaznamenáva nadobudnutie mínus úbytok nefinančných aktív/pasív rezidentskými jednotkami. Rozdiel medzi čistým majetkom a nadobudnutím mínus úbytkom nefinančných aktív/pasív vytvára bilancujúcu položku pre finančný účet.
- 3) **Súvahové účty** poskytujú obraz o stavoch finančných a nefinančných aktív/pasív a o čistom majetku:
 - a) finančné aktíva – finančné pasíva = čistý majetok
 - b) nefinančné aktíva – nefinančné pasíva = čistý majetok

1.2.3.6 *Účet zahraničia*

„**Účty zahraničia** zaznamenávajú transakcie medzi rezidentskými a nerezidentskými jednotkami.“⁴⁰ Keďže zahraničie má v účtovnej štruktúre podobnú úlohu ako inštitucionálny sektor, účet zahraničia je ustanovený z pohľadu zahraničia. Zdroj pre zahraničie je použitím pre národnú ekonomiku a naopak. Ak je bilančná položka kladná, znamená to prebytok zahraničia a deficit národnej ekonomiky a naopak, ak je bilančná položka záporná, znamená to deficit zahraničia a prebytok národnej ekonomiky. Účet zahraničia sa od ostatných sektorových účtov odlišuje v tom, že neznázorňuje všetky účtovné transakcie v zahraničí, ale iba tie, pre ktoré existuje v meranej domácej ekonomike protistrana.⁴¹

1.2.3.7 *Účet výrobkov a služieb*

Účet výrobkov a služieb znázorňuje za ekonomiku ako celok celkové zdroje a použitie výrobkov a služieb (medzispotreba, konečná spotreba, zmena stavu zásob, tvorba hrubého fixného kapitálu, nadobudnutie mínus úbytok cenností a vývoz). Tento účet nie je účtom v rovnakom zmysle ako ostatné účty v postupnosti a nevytvára bilančnú položku,

⁴⁰ FÜLÖP P., KARABÍNOŠ S., LÁBAJ M.: *Národné účty*, 2010. s. 86. ISBN 978-80-225-2950-1

⁴¹ Úradný vestník Európskej únie L174, ISSN 1977-0790, Zväzok 56 z 26. júna 2013, str. 51

ktorá je postúpená na ďalší účet v postupnosti. Skôr je to zobrazenie účtovného vzťahu v tabuľkovej podobe, podľa ktorého sa ponuka rovná dopytu pre všetky produkty a skupiny produktov v ekonomike.⁴²

1.2.3.8 Bilančné položky

Bilančná položka sa získa odpočítaním celkovej hodnoty položiek na jednej strane účtu od celkovej hodnoty položiek na druhej strane účtu. Bilančné položky obsahujú značné množstvo informácií a zahŕňajú niektoré z najdôležitejších položiek účtov. V prílohe 2 uvádzam schému postupnosti účtov bilančných položiek vo forme toku.⁴³

1.2.3.9 Agregáty

Agregáty sú zložené hodnoty, ktorými sa meria výsledok činnosti národnej ekonomiky napríklad z hľadiska produkcie, pridanej hodnoty, disponibilného dôchodku, konečnej spotreby, úspor, tvorby kapitálu atď. Výpočty agregátov sú dôležité ako súhrnné ukazovatele na účely makroekonomických analýz a porovnaní v čase a priestore. Rozlišujeme dva typy agregátov⁴⁴:

- a) agregáty, ktoré sa priamo vzťahujú na transakcie v systéme ESA 2010, ako je produkcia výrobkov a služieb, konečná spotreba, tvorba hrubého fixného kapitálu, odmeny zamestnancom atď. a
- b) agregáty, ktoré zaznamenávajú bilančné položky na účtoch, ako napríklad HDP v trhových cenách, prevádzkový prebytok celej ekonomiky, HND, národný disponibilný dôchodok, úspory, saldo bežných transakcií so zahraničím a čistý majetok celej ekonomiky (národné bohatstvo).

Jedným z kľúčových agregátov v systéme ESA 2010 je HDP, ktorý je meradlom celkovej ekonomickej činnosti na území ekonomiky, vedúcej k produkcii, ktorá uspokojuje konečný dopyt ekonomiky. Existujú tri spôsoby merania HDP v trhových cenách:⁴⁵

- 1) **výrobná metóda** ako súčet pridaných hodnôt vytvorených všetkými činnosťami, ktoré produkujú výrobky a služby, plus dane, mínus subvencie na produkty;

⁴² FÜLÖP P., KARABÍNOŠ S., LÁBAJ M.,: *Národné účty*, 2010. s. 87. ISBN 978-80-225-2950-1

⁴³ Úradný vestník Európskej únie L174, ISSN 1977-0790, Zväzok 56 z 26. júna 2013, str. 52

⁴⁴ Tamtiež p.54

⁴⁵ Tamtiež p.54

- 2) **výdavková metóda** ako súčet všetkých konečných výdavkov vynaložených buď na spotrebu konečnej produkcie v ekonomike, alebo na zvýšenie majetku, plus vývoz, mínus dovoz výrobkov a služieb a
- 3) **dôchodková metóda** ako súčet všetkých dôchodkov vytvorených v procese produkcie výrobkov a služieb plus dane z produkcie a dovozu, mínus subvencie.

S cieľom dosiahnuť najlepší odhad HDP sa do systému tabuliek dodávok a použitia obvykle zadávajú prvky týchto troch metód. To umožňuje porovnať odhady pridanej hodnoty a dôchodkov podľa odvetví a zosúladiť ponuku produktov a dopyt po nich. Týmto integrovaným prístupom sa zaisťuje konzistentnosť medzi zložkami HDP a lepší odhad úrovne HDP než na základe len jednej z troch metód. Po odpočítaní spotreby fixného kapitálu od HDP sa získa čistý domáci produkt v trhovách cenách (ČDP).

1.2.4 Systém input-output tabuliek

Systém input-output (I-O) tabuliek spája zložky hrubej pridanej hodnoty, odvetvových vstupov/výstupov, dopytu po produktoch/ponuky produktov a zloženie použitia/zdrojov vo všetkých inštitucionálnych sektoroch ekonomiky. Tento systém analyzuje ekonomiku tak, aby boli zobrazené transakcie so všetkými výrobkami a službami medzi odvetviami a konečnými spotrebiteľmi počas jedného obdobia (štvrt'rok alebo rok). Informácie sa môžu poskytnúť dvoma spôsobmi⁴⁶:

- a) tabuľkami dodávok a použitia;
- b) symetrickými input-output tabuľkami.

1.2.4.1 Tabuľky dodávok a použitia

„**Tabuľky dodávok a použitia** sa zostavujú v členení podľa produktov (t.j. výrobkov a služieb) a odvetví. Podrobne opisujú proces výroby domácej produkcie a transakcie s produktmi (t.j. s výrobkami a službami, ktoré sa označujú aj komodity) v národnom hospodárstve.“⁴⁷ Tabuľky dodávok a použitia prepájajú rôzne inštitucionálne sektory

⁴⁶ Úradný vestník Európskej únie L174, ISSN 1977-0790, Zväzok 56 z 26. júna 2013, str. 55

⁴⁷ HUSÁR J., MOKRÁŠOVÁ V., GOGA M.: Input-Output Analýza a systém Národných účtov, 2007. s.155. ISBN 978-80-225-2288-5

ekonomiky (napríklad verejné korporácie) s podrobnými údajmi o dovoze a vývoze výrobkov a služieb, výdavkoch verejnej správy, výdavkoch domácnosti, výdavkoch neziskových inštitúcií slúžiacim domácnostiam a tvorbe kapitálu.

Zostavenie tabuliek dodávok a použitia umožňuje preveriť konzistentnosť a koherentnosť zložiek národných účtov v súdržnom rámci a po začlenení zložiek troch metód merania HDP (t. j. výrobnej, dôchodkovej a výdavkovej), pričom sa umožní jednotný odhad HDP. Ak sú tabuľky dodávok a použitia vybilancované integrovaným spôsobom, prepájajú zložky týchto troch účtov:⁴⁸

- 1) účtu výrobkov a služieb;
- 2) účtu produkcie (podľa odvetví a inštitucionálnych sektorov) a
- 3) účtu tvorby dôchodkov.

1.2.4.2 Symetrické input-output tabuľky

Symetrická input-output tabuľka popisuje v podrobnom rozdelení proces tvorby domácej produkcie a transakcie s výrobkami a službami v národnej ekonomike a taktiež opisuje určité preusporiadanie údajov nachádzajúcich sa v tabuľkách dodávok a použitia do jednej celistvej tabuľky. Hlavným rozdielom medzi symetrickou I-O tabuľkou a tabuľkou dodávok a použitia je v tom, že štatistické položky v tabuľke dodávok a použitia vyjadrujú vzťah medzi produktmi a odvetviami, kým v symetrickej I-O tabuľke vyjadrujú štatistické položky vzťah produktov k produktom alebo odvetví k odvetviam.⁴⁹

⁴⁸ Úradný vestník Európskej únie L174, ISSN 1977-0790, Zväzok 56 z 26. júna 2013, str. 54

⁴⁹ HUSÁR J., MOKRÁŠOVÁ V., GOGA M.,: *Input-Output Analýza a systém Národných účtov*, 2007. s.156. ISBN 978-80-225-2288-5

2 Cieľ Práce

Hlavným cieľom diplomovej práce je komparácia hlavných makroekonomických agregátov národného hospodárstva Slovenskej republiky, z pohľadu predošlej metodiky Európskeho systému národných a regionálnych účtov ESA 95 a aktuálne najnovšieho medzinárodne porovnateľného účtovného rámca Európskej únie pre systematicky a podrobný opis ekonomiky ESA 2010.

Metodikou ESA 2010, ktorá vstúpila do platnosti pre všetky členské štáty Európskej únie 1. septembra 2014, sa Eurostatom revidovali ekonomické údaje od roku 1995 do 2013. Prvým čiastkovým cieľom práce je podrobnejší opis očakávaní z obdobia kedy už bola metodika ESA 2010 vypracovaná a schválená, ale v platnosti sa pri vykazovaní jednotlivých transakcií v národnom hospodárstve ešte používala doterajšia metodika ESA 95. Tieto očakávania sa týkali hlavne revidovanej výšky HDP, zmeny úrovne deficitu verejných financií a zlepšenia úrovne dlhu verejnej správy.

Druhý čiastkový cieľ sa zameriava na vymedzenie a kvantifikáciu hlavných metodických zmien, ktoré sú zahrnuté v metodike ESA 2010 a ktoré majú najväčší dopad na zmenu nielen objemu HDP, ale aj jeho štruktúry z pohľadu produkčnej, výdavkovej a dôchodkovej metódy.

V posledom čiastkovom celi sa zameriavam už na konkrétnu revíziu národných účtov metodikou ESA 2010, kde v prvej časti sa venujem vplyvu novej metodiky na nominálnu úroveň HDP Slovenska a ostatných členských štátov EÚ v absolútnom aj relatívnom vyjadrení. V druhej časti porovnávam makroekonomické ukazovatele metodiky ESA 95 a revidované údaje ESA 2010 z pohľadu jednotlivých sektorov národného účtovníctva, pričom v sektore verejnej správy kladiem dôraz na zmenu deficitu verejných financií, zmenu dlhu verejnej správy a dodržanie ich úrovne podľa stanovených pravidiel EÚ týkajúce sa Paktu stability a rastu.

3 Metodológia práce

Diplomová práca sa zameriava hlavne na komparáciu údajov predošlého systému národných účtov ESA 95 a novodobého systému ESA 2010, ktorý vstúpil do platnosti 1. septembra 2014 a je medzinárodne uznávaným a platným systémom pre všetky členské štáty EÚ.

V prvej časti práce je opísaný historický vývoj národných účtov, ktorý siaha až do 17. storočia a jeho nadväznosť na novodobý systém riadenia a vykazovania národného účtovníctva. V tejto časti som vychádzal z domácej ale aj zahraničnej literatúry, pričom som väčší dôraz kládol na ročné národne publikácie a publikácie medzinárodných štatistických organizácií ako Eurostat, Worldbank a IMF. V celej časti bola použitá analýza v rámci spracovania odborných zdrojov a následná logicko-systematická metóda k ujasneniu a spracovaniu teoretických pojmov.

V druhej časti práce boli použité empirické analýzy, ktoré som spracoval v programe Microsoft Excel, pričom údaje boli použité prevažne z Eurostatu so zameraním na sledované obdobie od roku 1995 do 2013. Pri opise analýz boli použité komparatívne a induktívno-deduktívne metódy, ktoré prispeli k odhaleniu rôznych faktorov a charakteristík, pričom viedli k vymedzeniu relevantných údajov. Pri grafoch, kde sa medzi sledovanými údajmi vyskytovala značná závislosť, som pre vyjadrenie výšky závislosti použil Bravaisov-Pearsonov korelačný koeficient.

Posledná časť práce sa venuje diskusii, pričom som použil komparatívne a logické metódy založené na princípe logiky. Na základe týchto metód, ktoré sa vzájomne kombinujú, som v závere dospel k zodpovedaniu cieľov diplomovej práce.

4 Výsledky práce a diskusia

V septembri 2014 vstúpila do platnosti metodika ESA 2010, ktorú sú členské krajiny EÚ povinné harmonizovane požívať pre zostavovanie svojich národných účtov. Revízia národných účtov by podľa novej metodiky mala odhlať transparentnejšie údaje v oblasti hrubého domáceho produktu, hrubého národného produktu a údajov jednotlivých sektorov, hlavne v oblasti sektora verejnej správy, kde sa kládol dôraz na vykazovanie verejného dlhu a deficitu verejných financií.⁵⁰

4.1 Očakávania pri implementácii systému ESA 2010

Hlavné zmeny, ktoré sa uskutočnili pri prechode na revidovanú metodiku ESA 2010 sa mali týkať hlavne úrovne HDP, pri ktorej sa odhadoval prorastový vplyv – prvotné odhady ŠÚ SR sa v roku 2013 pohybovali v intervale 1,3 až 2 %. To by predstavovalo nárast jeho úrovne o približne 940 až 1 440 mil. eur. Takýto nárast by mal mať aj pozitívny dopad na podielové ukazovatele dlhu a deficitu cez efekt denominátora.⁵¹

Nová metodika mala priniesť aj nárast úrovne deficitu a dlhu sektora verejnej správy. Vylúčenie jednorazového príjmu z penzijných fondov a dôraz na kvalitatívne kritériá pri posudzovaní sektorového zaradenia inštitúcií by sa celkovo mohli podieľať na zvýšení deficitu o 134 mil. €. Zaradenie Národnej diaľničnej spoločnosti (NDS) a Agentúry pre núdzové zásoby ropy a ropných výrobkov (EOSA) do verejnej správy by zvýšilo jej dlh v roku 2013 o 390 mil. eur. Časť dlhu EOSA bola v rámci jarnej EDP 2014 už presmerovaná do dlhu verejnej správy, čím došlo k jeho navýšeniu o 0,6% HDP. Sektorové preradenie EOSA do verejnej správy by mohlo zvýšiť verejný dlh o ďalších 0,08 % HDP. NDS disponuje na súvahe úvermi, ktoré by zvýšili verejný dlh v roku 2013 približne o 0,45% HDP. Z prepočtov teda vyplýva, že pri zvýšení úrovne HDP o potenciálnych 1,8 až 1,9%, by mali vplývať prorastové dopady na výšku verejného dlhu a zrevidovať jeho úroveň v roku 2013 pod limit 55% HDP.⁵²

⁵⁰ EUROSTAT, *Štatistika verejných financií*. 2015, Dostupné na internete: http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Government_finance_statistics/sk&oldid=220986#Pr.C3.ADjmy_a_v.C3.BDdavky_verejnej_spr.C3.A1vy

⁵¹ Analytický komentár Národnej banky Slovenska, 2014, Dostupné na internete: http://www.nbs.sk/_img/Documents/_komentare/AnalytickeKomentare/2014/AK15_ESA%202010_24_9.pdf

⁵² Tamtiež

Tabuľka 3: Možné zmeny pomerových ukazovateľov deficitu a dlhu v závislosti na revízii HDP metodikou ESA 2010

2013	Deficit %/HDP	Dlh %/HDP
podiel na nerevidovanom HDP	-2,95	55,96
podiel na HDP revidovanom o 1,3%	-2,91	55,24
podiel na HDP revidovanom o 1,4%	-2,91	55,19
podiel na HDP revidovanom o 1,5%	-2,91	55,13
podiel na HDP revidovanom o 1,6%	-2,90	55,08
podiel na HDP revidovanom o 1,7%	-2,90	55,02
podiel na HDP revidovanom o 1,8%	-2,90	54,97
podiel na HDP revidovanom o 1,9%	-2,90	54,91
podiel na HDP revidovanom o 2%	-2,89	54,86

Zdroj: NBS

Pri zohľadnení aj očakávaného preradenia NDS a EOSA do sektora vlády a vylúčení príjmu z otvorenia II. piliera by mohlo dôjsť za rok 2013 k zvýšeniu aktuálneho nominálneho dlhu o 390 mil. eur a deficitu o 134 mil. eur, pričom by na zníženie hodnoty dlhu pod 55% HDP bola potrebná revízia HDP približne o 1,8%.⁵³

Zmeny sektorového prerozdelenia ekonomiky spočívajú v dôsledku vymedzenia zmien medzi sektorom finančných a nefinančných korporácií a viac detailnejším prerozdelením finančného sektora s požiadavkou na prerozdelenie medzi domácnosťami a neziskovými inštitúciami. Najdôležitejšou metodologickou zmenou v sektorovej klasifikácii je širšia definícia finančného sektora. ESA 2010 oproti ESA 95 rozširuje túto definíciu o zahrnutie nového subsektora s názvom „kaptívne finančné inštitúcie a požičiavateľa peňazí“ (S.127), ktoré sa skladajú z finančných korporácií a kvázi-korporácií a ktoré nie sú zapojené do finančného sprostredkovania kde sa väčšina ich aktív alebo pasív neuzatvára na otvorených trhoch.⁵⁴ Základný prehľad zmien sektorovej klasifikácie je uvedený v prílohe 3.

⁵³ Analytický komentár Národnej banky Slovenska, 2014, Dostupné na internete: http://www.nbs.sk/_img/Documents/_komentare/AnalytickeKomentare/2014/AK15_ESA%202010_24_9.pdf

⁵⁴ European Central Bank, *Major changes to the euro area accounts resulting from the ESA 2010*, Dostupné na internete: http://www.ecb.europa.eu/stats/acc/ESA2010/pdf/Correspondence_Table_ESA_2010_vs_ESA_95_for_Sectors.pdf?2514968c3afb2b1a87cd9be32006b084

ESA 2010 sa od svojho predchodcu ESA 95 líši ako rozsahom tak aj konceptom. Zmeny v metodike ESA 2010 vedú k prehĺbeniu transparentnosti a zlepšeniu celého systému národných účtov. K pôvodným trinástim kapitolám bolo pridaných jedenásť ďalších, ktoré odrážajú vývoj v meraní moderných ekonomík. V porovnaní s ESA 95 venuje nový systém zvýšenú pozornosť sektoru verejnej správy a venuje jej osobitnú novú 20. kapitolu, ktorá rieši inštitúcie, transakcie a otázky špecifické pre tento sektor ekonomiky. V rámci ESA 2010 došlo k implementácii viacerých metodických úprav a k spresneniam účtovných pravidiel, z ktorých časť má vplyv aj na výšku HDP, iné vplývajú na nominálne hodnoty ukazovateľov ako sú deficit a dlh verejnej správy a v niektorých prípadoch došlo len k terminologickým zmenám alebo spresneniam.⁵⁵

4.2 Hlavné metodické zmeny

Na výšku HDP budú okrem sektorového preradenia jednotiek vplývať aj iné metodické zmeny, napríklad preradenie výdavkov na výskum a vývoj, a rovnako aj výdavkov na zbrojenie z medzispotreby do hrubej tvorby fixného kapitálu, zaznamenanie malých nástrojov, zmena v meraní produkcie neživotného poistenia, zmena v oceňovaní produkcie pre vlastné použitie u trhových výrobcov, alebo významné vylepšenia pôdy. Metodika ESA 2010 tak prinesie vyšší objem HDP, ale aj zmenenú štruktúru HDP z hľadiska produkčnej metódy (zmení sa produkcia aj medzispotreba), výdavkovej metódy (ovplyvní všetky výdavkové zložky, najviac objemy investícií), ako aj dôchodkovej metódy (zmení sa najmä prevádzkový prebytok a zmiešané dôchodky). Narastie aj objem a podiel konečnej spotreby domácnosti a verejnej správy. Dôslednejšie uplatňovanie princípu zmeny vlastníctva spôsobí na druhej strane pokles objemu exportu, ako aj importu.

4.2.1 Výskum a vývoj

Zmeny vo výskume a vývoji sa mali týkať hlavne jeho zaradenia do tvorby hrubého fixného kapitálu, pričom táto zmena vplývala na zvýšenie celkových investícií, spotreby fixného kapitálu a taktiež sa očakávalo následné zníženie medzispotreby. Pretože výška financovania výskumu a vývoja v Slovenskej republike je v EÚ jedna z najnižších⁵⁶, účinok tejto metodickej zmeny sa odhadoval v intervale 0,5 až 0,7% HDP. Eurostat odhadoval že

⁵⁵ Analytický komentár Národnej banky Slovenska, 2014, Dostupné na internete: http://www.nbs.sk/_img/Documents/_komentare/AnalytickeKomentare/2014/AK15_ESA%202010_24_9.pdf

⁵⁶ podľa Správy o stave výskumu a vývoja v SR za rok 2012 podiel výdavkov na výskum a vývoj v Slovenskej republike dosahoval v rokoch 2002 – 2009 hodnotu oscilujúcu okolo 0,5 % HDP

práve kapitalizácia výskumu a vývoja (1,9%) bude mať v eurozóne najväčší dopad na výšku HDP (v priemere o 2,4%).⁵⁷

4.2.2 Výdavky na zbrojenie

Táto zmena sa bude týkať hlavne preradenia výdavkov na zbrojenie, z dôvodu všeobecnej definície aktív, z medzispotreby do tvorby hrubého fixného kapitálu. Rovnako ako aj pri zaradení výskumu a vývoja do tvorby hrubého fixného kapitálu, tu nedochádza k dopadu na deficit či dlh verejnej správy, ale na hodnoty konečnej spotreby vlády, objem investícií a HDP. Avšak kvôli zanedbateľným výdavkom na zbrojenie v SR, nebude dopad až taký pocítiteľný, pričom zmena HDP sa odhadovala iba okolo úrovne 0,1%.⁵⁸

4.2.3 Sektorové preradenie jednotiek

Preradenie jednotky do sektora verejnej správy bude vplývať na výšku HDP, keďže dochádza k zmene oceňovania produkcie na základe vynaložených nákladov a nie na základe predajných cien. V porovnaní s rozsahom svojich činností, hospodária verejné korporácie zvyčajne s prevádzkovou stratou alebo s malým prevádzkovým prebytkom, a tak so zmenou vyčíslenia produkcie pomocou sumou nákladov, dochádza k zmenám pridanej hodnoty a následne aj k zmene HDP, ktorej hodnota sa očakávala okolo úrovne 0,1%.⁵⁹

4.2.4 Malé nástroje

Výdavkami na malé nástroje sa považujú výdavky na nástroje ako napríklad nože, sekery, či malé používateľské zariadenia ako kalkulačky, ktoré sú zachytené ako medzispotreba. Tým že nová metodika ESA 2010 zrušila spodnú hranicu 500 ECU z roku 1995, od ktorej sa výdavky považovali za kapitálové, nastal ich následný presun do medzispotreby. Taktiež, aby sa tieto nástroje zaradili medzi investície, musí byť doba ich

⁵⁷Analytický komentár Národnej banky Slovenska, 2014, Dostupné na internete: http://www.nbs.sk/_img/Documents/_komentare/AnalytickeKomentare/2014/AK15_ESA%202010_24_9.pdf

⁵⁸Tamtiež

⁵⁹Tamtiež

používania minimálne jeden rok. Následnou zmenou sa očakávala zmena úrovne HDP v rozmedzí 0,7 až 0,9%.⁶⁰

4.3 Revízia národných účtov podľa ESA 2010

Podľa nariadení Európskeho parlamentu a Európskej Rady sa revidoval systém merania makroekonomických tokov v členských štátoch EÚ z dôvodu rastúcej úlohy komunikačných a informačných technológií, globalizácie národných ekonomík, ako aj nehmotných aktív a duševného vlastníctva v produkčných procesoch. Európsky systém ESA 95 bol nahradený novým systémom národných účtov ESA 2010, pričom sa revidovali údaje od roku 1995.⁶¹

Členské štáty EÚ sa podľa Paktu stability a rastu zaviazali udržať svoj deficit verejných financií a dlh verejnej správy pod stanovenými hranicami, kde deficit verejných financií členského štátu nesmie prekročiť 3% HDP a dlh verejnej správy nesmie prevíšiť hranicu 60% HDP. Pri porušení týchto pravidiel sa pri takomto členskom štáte začne postup pri nadmernom deficite, skladajúci sa z niekoľkých krokov, ktoré môžu vyvrcholiť až ekonomickými alebo inými sankciami.⁶²

4.3.1 Zvýšenie nominálnej úrovne HDP

Eurostat zverejnil nové revidované ročné údaje 17.10.2014, kde sa podľa novej metodiky objem nominálneho hrubého domáceho produktu za obdobie 1995-2013 zvýšil pri všetkých európskych krajinách ako v absolútnej tak aj v percentuálnej hodnote. Najmarkantnejšie rozdiely sa týkali Cypru (8,82%), Grécka (6,87%) a Holandska (6,58%), pričom najmenšie zmeny zaznamenali hlavne pobaltské krajiny ako Estónsko (0,65%) a Litva (0,7%). V priemere sa v celej EÚ zvýšil nominálny HDP po revízií o 3,06%. Pre Slovenskú republiku sa predikoval nárast HDP v intervale od 1,3 do 2%, pričom konečné revidované výpočty odhalili skutočné zlepšenie o 1,86 %.⁶³

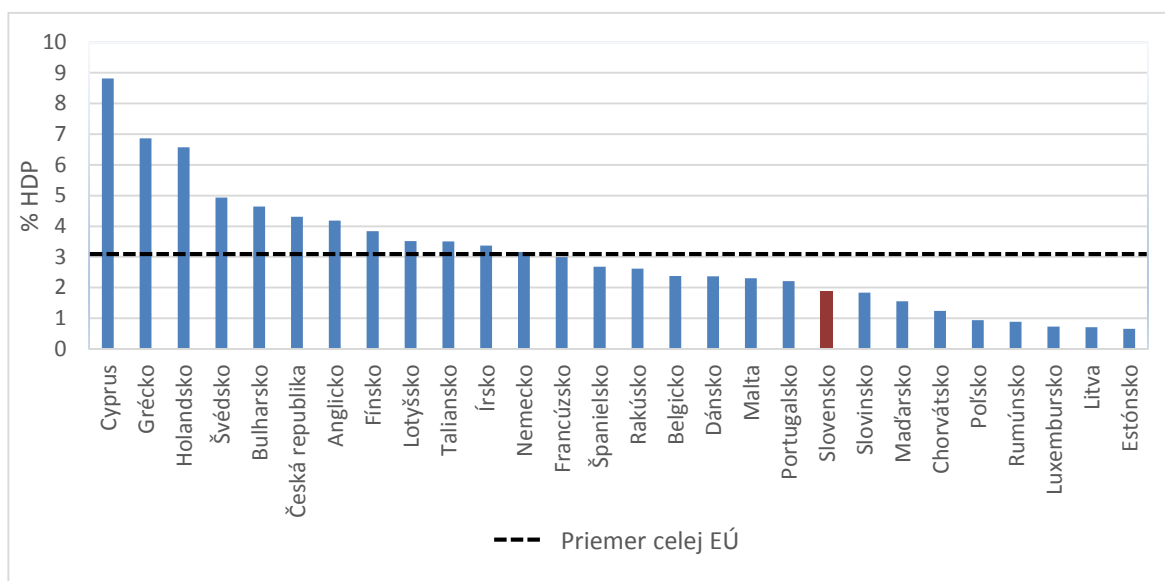
⁶⁰ Analytický komentár Národnej banky Slovenska, 2014, Dostupné na internete: http://www.nbs.sk/_img/Documents/_komentare/AnalytickeKomentare/2014/AK15_ESA%202010_24_9.pdf

⁶¹ Rýchly komentár Národnej banky Slovenska, 2014, Dostupné na internete: http://www.nbs.sk/_img/Documents/_komentare/2014/233_FLASH_HDP_ESA10.pdf

⁶² Glossary, *Excessive deficit procedure*, Dostupné na internete: [http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Glossary:Excessive_deficit_procedure_\(EDP\)](http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Glossary:Excessive_deficit_procedure_(EDP))

⁶³ EUROSTAT, Štatistika verejných financií, 2015, Dostupné na internete: http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Government_finance_statistics/sk&oldid=220986#Pr.C3.ADjmy_a_v.C3.BDdavky_verejnej_spr.C3.A1vy

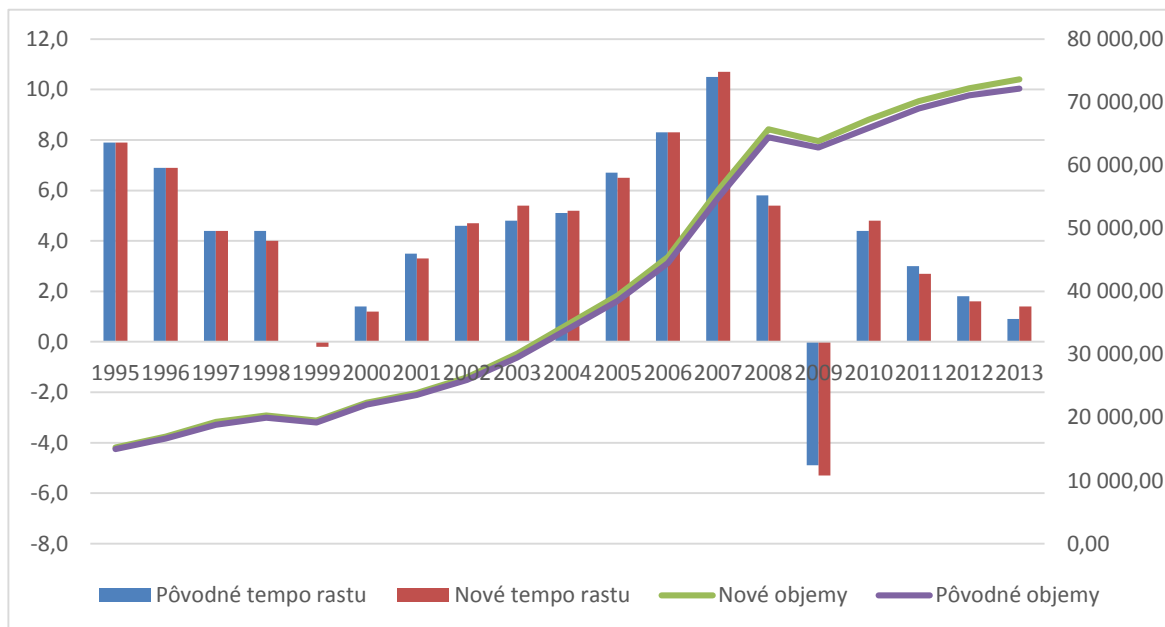
Graf 1 : Priemerné zvýšenie nominálnej úrovne HDP krajín EÚ (% , bežné ceny)

Zdroj: Eurostat, vlastné výpočty

Priemerné ročné tempo rastu ekonomiky Slovenska sa za obdobie od 1995 do 2013 výrazne nezmenilo. Z pôvodných 3,76% sa jeho hodnota mierne znížila na 3,74%, pričom medziročná dynamika reálneho rastu boli revidované od -0,4 do 0,6 percentuálneho bodu.⁶⁴ Každoročné absolútne zvýšenie úrovne HDP Slovenska je uvedené v prílohe 4.

Graf 2: HDP SR podľa pôvodnej metodiky ESA 95 a novej ESA 2010 (% , mil. €)

Zdroj: Eurostat, vlastné výpočty

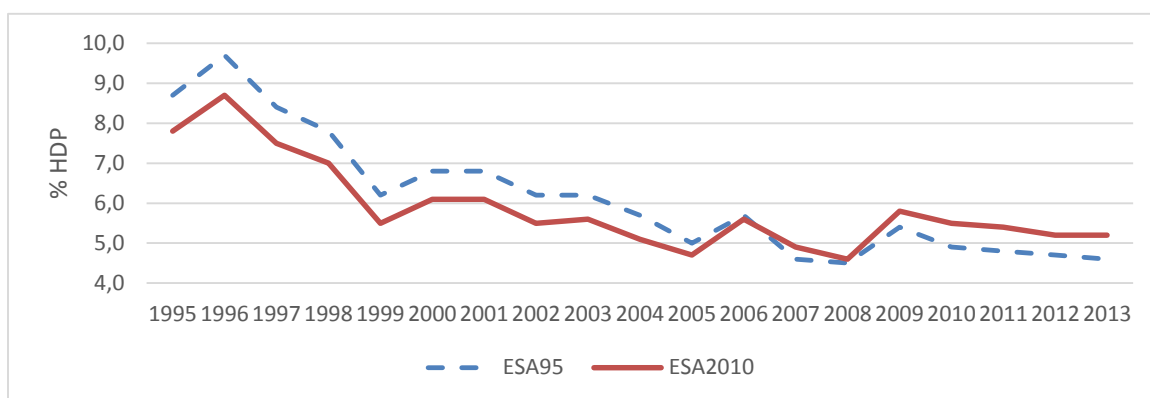
⁶⁴ Rýchly komentár Národnej banky Slovenska, 2014, Dostupné na internete: http://www.nbs.sk/_img/Documents/_komentare/2014/233_FLASH_HDP_ESA10.pdf

Nie veľmi vysoké rozdiely v tempe rastu HDP potvrdil aj korelačný koeficient s vysokou pozitívnou hodnotou 0,997 a v tempe rastu celkových absolútnych objemoch to taktiež potvrdzuje vysoká pozitívna korelácia na úrovni 0,999.

4.3.1.1 Kapitalizácia položiek medzispotreby

K zvýšeniu nominálnej úrovne HDP SR prispela najmä kapitalizácia niektorých doterajších položiek medzispotreby, ako napríklad kapitalizácia výskumu a vývoja, drobných nástrojov ale aj výdavkov na obranu. Tieto položky medzispotreby sa podľa ESA 95 v produkčnom procese spotrebovali podobne ako materiál a teda nevstupovali do objemu HDP. Nová metodika ESA 2010 ich však vzhľadom na ich definičnú zhodu s investíciami považuje práve za investičnú časť HDP. Jedná sa hlavne o definované vlastnícke práva, dlhotrvajúce a opakujúce sa využívanie ako aj významný prínos v produkčných procesoch.⁶⁵

Graf 3: Podiel medzispotreby na HDP (bežné ceny)

Zdroj: Eurostat, vlastné výpočty

Podiel medzispotreby na HDP, ktorý po revízii prešiel do investičného podielu na HDP sa v intervale od roku 1995 do 2006 znížil v priemere o 0,7%, avšak od roku 2006 do 2013 sa podiel medzispotreby podľa ESA 2010 zvýšil v priemere o 0,4%.

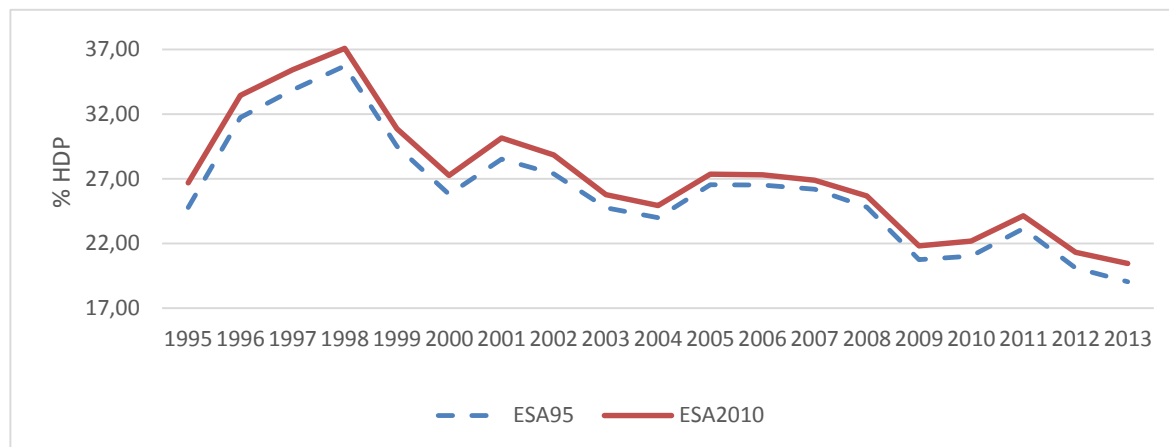
4.3.1.2 Vplyv kapitalizácie na investície

Spomínaná kapitalizácia vybraných nákladových položiek zvýšila na Slovensku úroveň fixných investícií v celom horizonte v priemere takmer o 7%. Na výšku zásob

⁶⁵ EUROPEAN COMMISSION, *Manual on the Changes between ESA 95 and ESA 2010*, 2013, Dostupné na internete: http://www7.statistics.sk/wps/wcm/connect/e2e58780-a389-4484-b599-719dcd48ae9f/Manual_on_Changes_between_ESA_95_and_ESA_2010_FINAL.pdf?MOD=AJPERES

z veľkej časti vplývali novorozdelené fixné aktíva, čo taktiež zdvihlo objem hrubého kapitálu v priemere o 8%.

Graf 4: Podiel investícií na HDP (bežné ceny)

Zdroj: Eurostat, vlastné spracovanie

Za hlavný dôvod vyššieho objemu investícií môže medzispotreba, ktorá sa po kapitalizácii (sektora verejnej správy) takmer v celom horizonte znížila a následne navýšila podiel celkových investícií na HDP v priemere o 1,24 percentuálneho bodu.⁶⁶

4.3.2 Nefinančné korporácie

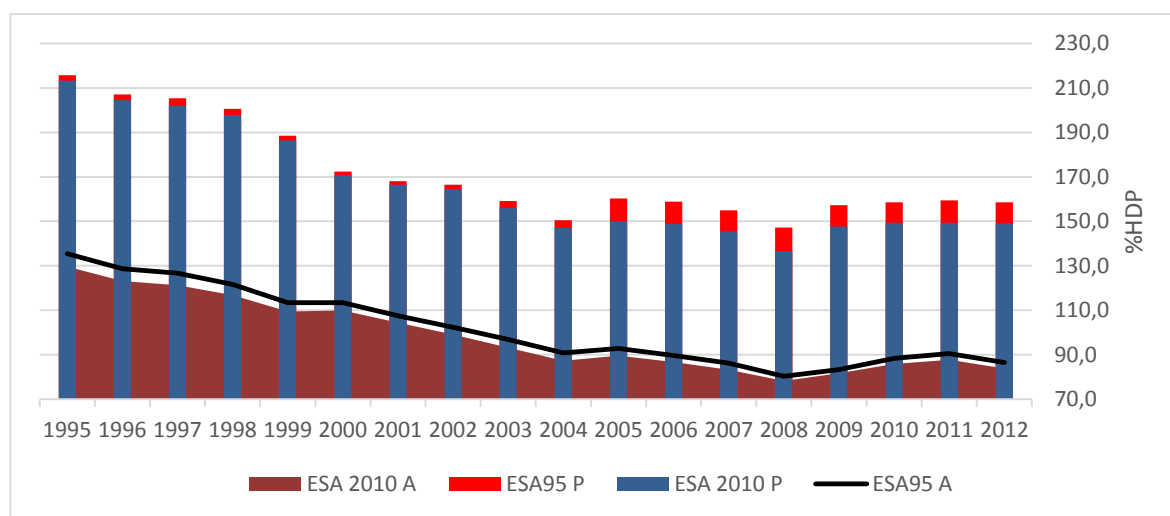
V sektore nefinančných korporácií (S.11) sa hlavná zmena týka holdingových korporácií. V metodike ESA 95 boli tieto korporácie definované ako inštitucionálne jednotky, ktoré kontrolovali skupinu dcérskych spoločností, avšak v novej metodike ESA 2010 je tento termín stanovený pre inštitucionálnu jednotku, ktorá má v držbe aktíva skupiny dcérskych spoločností a ktorej hlavnou činnosťou je vlastníctvo skupiny.⁶⁷ Keďže holdingové korporácie majú v držbe aktíva dcérskych spoločností, boli podľa ESA 2010 klasifikované ako finančné korporácie a následne reklasifikované z nefinančného do finančného sektora (S.12), konkrétne do subsektora kaptívnych finančných inštitúcií (S.127). Z tejto zmeny neboli ovplyvnené žiadne agregáty ani národné ukazovatele, avšak pridaná hodnota,

⁶⁶ Rýchly komentár Národnej banky Slovenska, 2014, Dostupné na internete: http://www.nbs.sk/_img/Documents/_komentare/2014/233_FLASH_HDP_ESA10.pdf

⁶⁷ The European System of National and Regional Accounts (ESA 2010), Dostupné na internete: http://slovak.statistics.sk/wps/portal/ext/metadata/esa2010/!ut/p/b1/jY_BDoIwEEQ_qUNapB4XYmgViW1sxF5ID8ZgBDwYv18kXjY3dsk781kmWcN80N4dOdW78YhXF_ZL1qTaZnnCQHbTQHNtTI52QRaTMBxAvDICJ--rO0Kek-70q5FApG-_Qjw135RkhJZBciqTKFJObs0nIP4L__A_IzEGmYg8mKtxv7Ebr1zDS7iCQv5jQc!dl4/d5/L2dJQSEvUUt3QS80SmtFL1o2X1ZMUDhCQjFBMDhTTzgWQUM0VINETkkwOVMx/

finančné transakcie a niektoré miery finančných stavov boli prevedené zo sektora nefinančných korporácií do sektora finančných korporácií a taktiež určitá miera aj do sektora verejnej správy. Dopad na pridanú hodnotu bol zanedbateľný, avšak očakávala sa výrazná zmena položiek súvahy finančných aktív a pasív, čo sa aj naplnilo.⁶⁸ Na nasledujúcom grafe môžeme vidieť ako sa po revidovaní údajov, prechodu holdingových korporácií z nefinančného sektora do finančného a taktiež preklasifikáciou niektorých subjektov do sektora verejnej správy, znížila značná časť celkových finančných aktív a pasív sektora nefinančných korporácií.

Graf 5: Dopad na celkové aktíva a pasíva nefinančného sektora

Zdroj: Eurostat, vlastné spracovanie

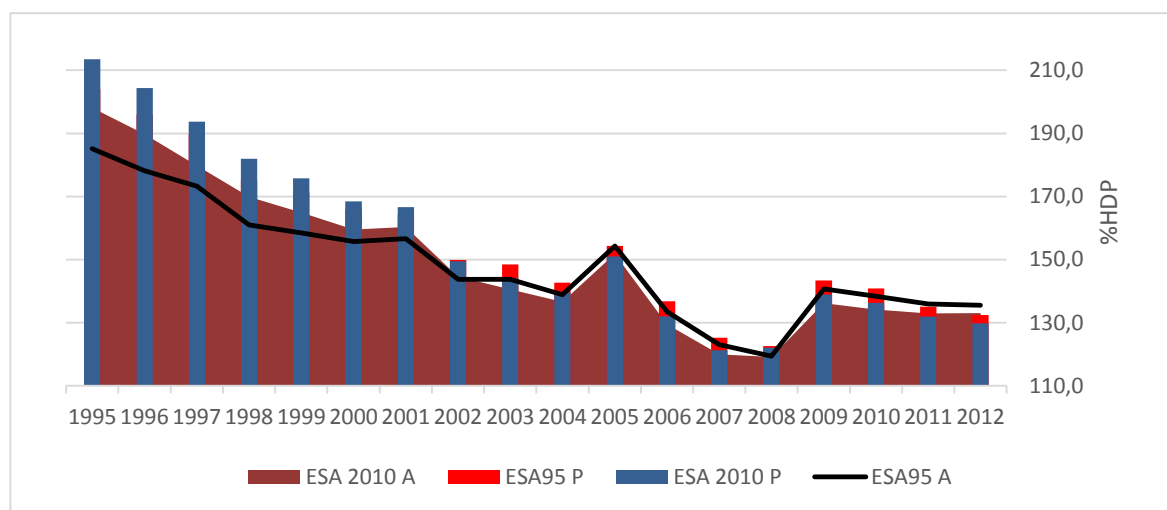
Začiatočnú dekádu od roku 1995 do 2005 po revidovaní sprevádzal nižší odlev pasív s priemerným tempom na úrovni 3,2 % HDP, pričom odlev aktív dosahoval v tom istom sledovanom horizonte ročné priemerné tempo na úrovni 4,2 % HDP. Následne sa od roku 2005 situácia viac menej obrátila, keď sa priemerné tempo odlevu pasív zvýšilo na úroveň 9,8% HDP a aktív znížilo na hodnotu 2,5% HDP a to hlavne z dôvodu preradenia Národnej diaľničnej spoločnosti do sektora verejnej správy. V celom sledovanom horizonte sa tak po revidovaní údajov metodikou ESA 2010 znížil celkový objem aktív nefinančných korporácií v priemere o 3,5% HDP a pasív o 5,8% HDP.

⁶⁸ EUROPEAN COMMISSION, *Manual on the Changes between ESA 95 and ESA 2010*, 2013, Dostupné na internete: http://www7.statistics.sk/wps/wcm/connect/e2e58780-a389-4484-b599-719dcd48ae9f/Manual_on_Changes_between_ESA_95_and_ESA_2010_FINAL.pdf?MOD=AJPERES

4.3.3 Finančné korporácie

V sketore finančné korporácie (S.12) dochádza k detailnejšiemu členeniu s cieľom dosiahnuť transparentnejšiu analýzu a poskytnúť lepšiu previazanosť s finančnými štatistickými systémami ECB a MMF. Sektor finančných korporácií v metodika ESA 95, rozlišoval 5 subsektorov, ktoré sa aplikáciou ESA 2010 rozšírili na 9.subsektorov. Zmeny nastali v subsektore kaptívnych finančných inštitúcií (S.127), ktorý zahŕňa všetky finančné korporácie a kvázikorporácie, ktoré sa nevenujú finančnému sprostredkovaniu a ani poskytovaniu finančných pomocných služieb. Väčšina jednotiek, ktoré sú zaradené do subsektora kaptívnych finančných inštitúcií, je uznaných ako inštitucionálne jednotky, pretože ich sídlo sa nachádza v inej krajine ako ich materské sídlo. Pôvodné subsektory ako „Ostatní finanční sprostredkovatelia“ (S.123) a „holdingové spoločnosti“ (S.11), sa podľa ESA 2010 klasifikujú do kaptívnych finančných inštitúcií z dôvodu ich vzťahu k matke, ako z pohľadu ich činností.⁶⁹ Na nasledujúcom grafe je znázornený prílev a odlev celkových aktív a pasív sektora finančných korporácií po revidovaní údajov metodikou ESA 2010.

Graf 6: Dopad na celkové aktíva a pasíva finančného sektora

Zdroj: Eurostat, vlastné spracovanie

Od roku 1995 do 2002 sa podľa predpokladu revízie, celkový objem finančných aktív zvýšil v priemere o 6,9% HDP a objem finančných pasív o 4,7% HDP. V odhadovanom trende sa však po roku 2002 nepokračovalo, keďže preklasifikácia niektorých subjektov

⁶⁹ EUROPEAN COMMISSION, *Manual on the Changes between ESA 95 and ESA 2010*, 2013, Dostupné na internete: http://www7.statistics.sk/wps/wcm/connect/e2e58780-a389-4484-b599-719dcd48ae9f/Manual_on_Changes_between_ESA_95_and_ESA_2010_FINAL.pdf?MOD=AJPERES

sektora nefinančných korporácií spôsobila prerozdelenie nielen do sektora finančných korporácií ale aj do sektora verejnej správy, čo bolo spôsobené revíziou medzis potreby.⁷⁰

4.3.4 Verejná správa

V rámci sektora verejnej správy vznikla pri prechode na metodiku ESA 2010 požiadavka na presné údaje o deficite verejných financií a dlhu verejnej správy. Metodika ESA 2010 sa zameriava na určenie hodnoverných údajov metodiky ESA 95, pričom dochádza k výraznému nárastu materiálu, ktorý sa týmito zmenami zaoberá. Zmeny sa týkali podrobnejšieho návodu na sektorové vymedzenie medzi verejnou správou, verejnými korporáciami a súkromnými korporáciami, kde bolo potrebné zadefinovať pravidlá v oblasti zaradenia inštitucionálnych jednotiek, buď ako trhových výrobcov alebo netrhových inštitúcií.⁷¹

V metodike ESA 95 je inštitucionálna jednotka klasifikovaná do sektora verejnej správy iba v prípade ak je pod kontrolou verejnej správy a je netrhová. Trhovou produkciou sa rozumie taká produkcia, ktorá je na trhu predaná za ekonomicky významné ceny. V metodike ESA 95 sa uvádza že „produkcia je predaná za ekonomicky významné ceny iba vtedy, ak je viac ako 50% výrobných nákladov pokrytých tržbami.“⁷²

V metodike ESA 2010 sa taktiež používa 50% kritérium na posudenie či je inštitucionálna jednotka vyrábajúca pod štátnou kontrolou trhová alebo nie. Ak je pomer tržieb k produkčným nákladom vyšší ako 50%, potom je jednotka chápaná ako trhová. Avšak pre upresnenie či výrobca, ktorý prevádzkuje svoju činnosť pod kontrolou štátu, je trhovou jednotkou alebo nie, je potrebné zobrať do úvahy niektoré kvantitatívne vládne kritéria:⁷³

- Ak jednotka predáva iba verejnej správe a nesúperi o to v konkurencii so súkromným sektorom, potom je klasifikovaná v sektore verejnej správy alebo;

⁷⁰ Rýchly komentár Národnej banky Slovenska, 2014, Dostupné na internete: http://www.nbs.sk/_img/Documents/_komentare/2014/233_FLASH_HDP_ESA10.pdf

⁷¹ EUROPEAN COMMISSION, *Manual on the Changes between ESA 95 and ESA 2010*, 2013, Dostupné na internete: http://www7.statistics.sk/wps/wcm/connect/e2e58780-a389-4484-b599-719dcd48ae9f/Manual_on_Changes_between_ESA_95_and_ESA_2010_FINAL.pdf?MOD=AJPERES

⁷² The European System of National and Regional Accounts (ESA 95)

⁷³ EUROPEAN COMMISSION, *Manual on the Changes between ESA 95 and ESA 2010*, 2013, Dostupné na internete: http://www7.statistics.sk/wps/wcm/connect/e2e58780-a389-4484-b599-719dcd48ae9f/Manual_on_Changes_between_ESA_95_and_ESA_2010_FINAL.pdf?MOD=AJPERES

- ak existuje pre štát jeden dodávateľ určitého výrobku alebo služby a zároveň dodávateľ predáva neštátnym jednotkám menej ako 50% svojej produkcie, potom takáto jednotka je taktiež klasifikovaná v sektore verejnej správy alebo;
- ak výrobca nemá prispôbenú ponuku tak, aby vykonával činnosti zamerané na zvýšenie zisku a na fungovanie v trhovom prostredí, potom je takáto jednotka taktiež klasifikovaná v sektore verejnej správy.

Kapitálové náklady sa v metodike ESA 2010 zahrňujú do výrobných nákladov, pričom môžu byť aproximované čistou úrokovou sadzbou. Táto čistá úroková sadzba sa zahŕňa do menovateľa pomeru medzi tržbami a výrobnými nákladmi, čo vyúsťuje do zvýšeného počtu jednotiek klasifikovaných v sektore verejnej správy a tak aj na zmenu vo vykazovanom deficite a dlhu štátu. Zmenila sa aj pridaná hodnota, keďže verejné korporácie sa preklasifikovali do sektora verejnej správy a s prevádzkovou stratou alebo relatívne malým prevádzkovým prebytkom prejdú k vyčísleniu produkcie sumou nákladov.⁷⁴

4.3.4.1 Deficit verejných financií

Cieľom Paktu stability a rastu v rámci deficitu verejných financií je zodpovedná fiškálna politika založená na povinnosti udržať tento deficit pod úrovňou 3% HDP. Nápravná časť nastáva v situácii, keď deficit prekročí túto stanovenú hranicu, pričom Európska komisia spustí takzvanú procedúru nadmerného rozpočtu, ktorá sleduje a vyhodnocuje dodržanie vládneho programu na potrebné zníženie deficitu.⁷⁵ Výrazný vplyv na deficit verejných financií ako aj na dlh verejnej správy malo preradenie niektorých subjektov do okruhu verejných financií. V dôsledku zmeny tejto sektorovej klasifikácie, bude deficit verejných financií podľa novej metodiky ESA 2010 ovplyvňovať svojim hospodárením už aj Národná diaľničná spoločnosť (2005), Železnice SR (2011), Agentúra pre núdzové zásoby ropy a ropných výrobkov (EOSA), Eximbanka a verejné zdravotné poisťovne a to negatívnym vplyvom.⁷⁶ Pri zohľadnení preradenia NDS a EOSA do sektora vlády a vylúčení príjmu z otvorenia II. piliera došlo za rok 2013 k zvýšeniu deficitu o 134

⁷⁴ EUROPEAN COMMISSION, *Manual on the Changes between ESA 95 and ESA 2010*, 2013, Dostupné na internete: http://www7.statistics.sk/wps/wcm/connect/e2e58780-a389-4484-b599-719dcd48ae9f/Manual_on_Changes_between_ESA_95_and_ESA_2010_FINAL.pdf?MOD=AJPERES

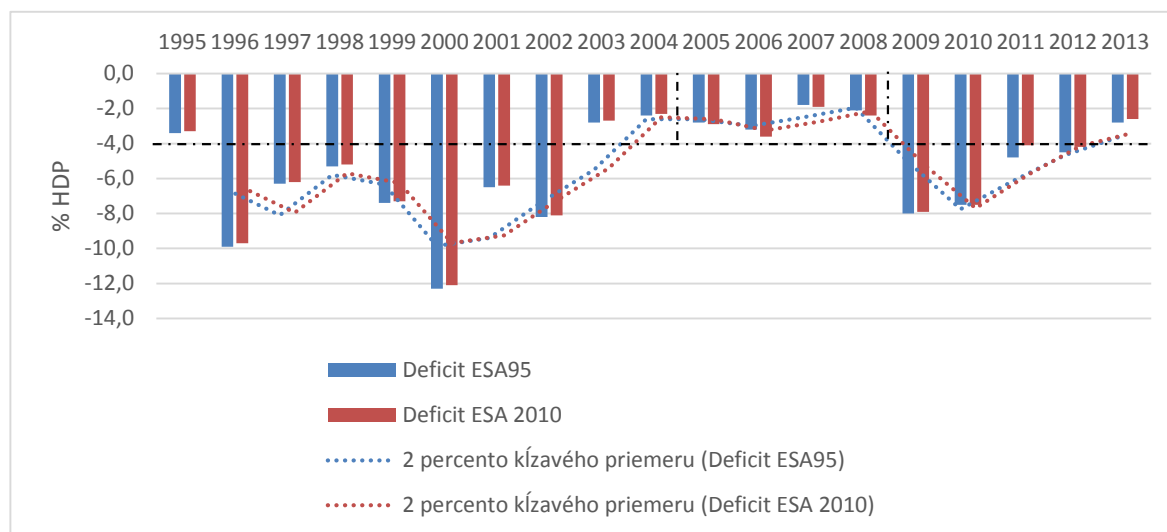
⁷⁵ PAULÍK, D., BEŇOVÁ, E., *Základy Finančnej a Meny*. Bratislava, 2012, s.65, ISBN: 978-80-89600-06-9

⁷⁶ Rýchly komentár Národnej banky Slovenska, 2014, Dostupné na internete: http://www.nbs.sk/_img/Documents/_komentare/2014/233_FLASH_HDP_ESA10.pdf

mil. eur, pričom na zníženie hodnoty deficitu verejných financií pod 3% HDP, vplývala 1,9% revízia HDP.

Po revidovaní údajov metodikou ESA 2010 nastala pozitívna zmena deficitu verejných financií takmer v celom sledovanom horizonte, okrem predkrízového obdobia od roku 2005 do 2008, kde nová metodika vykazuje zvýšenie deficitu v priemere o 0,2 percentuálneho bodu. Najväčšia zmena nastala v roku 2011, kde sa po revidovaní znížil deficit o 0,7 %, čo predstavuje 398,3 mil. €. Z dôvodu zníženia požadovanej hranice deficitu verejných financií pod 3% HDP sa procedúra nadmerného odpočtu nemusela opäť uplatňovať.

Graf 7: Vývoj deficitu verejných financií podľa ESA 95 a ESA 2010

Zdroj: Eurostat, vlastné spracovanie

Procedúra nadmerného deficitu bola prvýkrát použitá voči Slovensku pri vstupe do EÚ v roku 2004 a následne zrušená v roku 2008. Druhykrát bola procedúra použitá v čase globálnej krízy v roku 2009 s termínom na odstránenie nadmerného deficitu do konca roku 2013. V roku 2013 sa deficit verejných financií, aj bez uplatnenia metodiky ESA 2010, dostal pod požadovanú hranicu 3% na úroveň -2,8% a po revidovaní údajov dokonca na úroveň -2,6% HDP, čím splnil povinnosť zodpovednej fiškálnej politiky paktu stability a rastu EÚ.

Hlavný rozpočtový cieľ vlády bol podľa metodiky ESA 95 stanovený na roky 2014 až 2016 v podobe deficitu verejnej správy vo výške 2,64% HDP. Nová metodika ESA 2010 spôsobila zmeny vo vykazovaní niektorých príjmov a výdavkov rozpočtu verejnej správy a aj preradenie niektorých subjektov do sektora verejnej správy. Skutočnosť, že spomínané

jednotky neboli súčasťou schváleného rozpočtu, predstavuje pri porovnaní očakávanej skutočnosti významný vplyv na objem príjmov a výdavkov verejnej správy.⁷⁷ V nasledujúcej tabuľke je uvedený schválený rozpočet verejnej správy podľa metodiky ESA 95 a jeho aktuálny predpoklad podľa novej metodiky ESA 2010.

Tabuľka 4: Odhad salda verejnej správy v roku 2014 (nekonsolidovaná báza, v tis. €)

Subjekty rozpočtu verejnej správy	Schválený rozpočet ESA 95 (S)	Aktuálny predpoklad ESA 2010 (P)	Rozdiel (P-S)
A. Štátny rozpočet	-2 353 824	-2 081 786	272 038
B. Ostatné subjekty rozpočtu verejnej správy spolu	353 430	-117 459	-470 889
Obce	22 357	-58 693	-81 050
VÚC	15 019	-17 884	-32 903
Sociálna poisťovňa	44 340	23 795	-20 545
Verejné zdravotné poistenie	28 317	-50 608	-78 925
Štátne fondy	248 871	204 773	-44 098
Fond národného majetku SR	-15 795	-231 514	-215 719
Slovenský pozemkový fond	7 824	8 388	564
Slovenská konsolidačná a.s.	2 680	-4 001	-6 681
Verejné vysoké školy	1	24 770	24 769
Rozhlas a Televízia Slovenska	1072	-17 179	-18 251
Nové subjekty VS priradené v zmysle ESA 2010 ⁷⁸	0	1 890	1 890
Ostatné	-1 256	-1 196	60
Rozpočet verejnej správy spolu (A+B)	-2 000 394	-2 199 245	-198 851
Podiel rozpočtu verejnej správy (% HDP)	-2,64	-2,93	-0,29
HDP (bežné ceny, mil. €)	75 772,5	75 115,9	-656,6

Zdroj: MF SR

⁷⁷ Ministerstvo financií SR: *Parlamentná tlač 1315*, November 2014, Dostupné na internete: <http://www.nrsr.sk/web/Default.aspx?sid=zakony/cpt&ZakZborID=13&CisObdobia=6&ID=1315>

⁷⁸ Ide o dopravné podniky miest (BA, BB, ZA, KE), Železnice SR, Národná diaľničná spoločnosť a Agentúra pre núdzové zásoby ropy a ropných výrobkov.

Najväčší kladný a záporný dopad, ktorý sa podieľa na zmene výšky deficitu verejných financií (-0,29% HDP) je z príjmov a výdavkov verejnej správy nasledujúci:⁷⁹

(1) Z príjmov verejnej správy sú to konkrétne:

- (a) daňové a odvodové príjmy verejnej správy (0,94%),
- (b) príjmy novo zaradených subjektov, ktoré neboli súčasťou schváleného rozpočtu (0,91%) a
- (c) dividendy zo spoločností s majetkovou účasťou štátu (-0,76%).

(2) Z výdavkov verejnej správy sú to konkrétne:

- (a) výdavkové tituly štátneho rozpočtu (0,94%),
- (b) výdavky na spolufinancovanie k fondom EÚ (0,25%),
- (c) výdavky novo zaradených subjektov, ktoré neboli súčasťou schváleného rozpočtu (-1,86%) a
- (d) výdavky ostatných subjektov verejnej správy.

Podrobnejšie rozdelenie jednotlivých príjmov a výdavkov a ich percentuálny dopad na výšku zmeny deficitu verejných financií opisuje príloha 5.

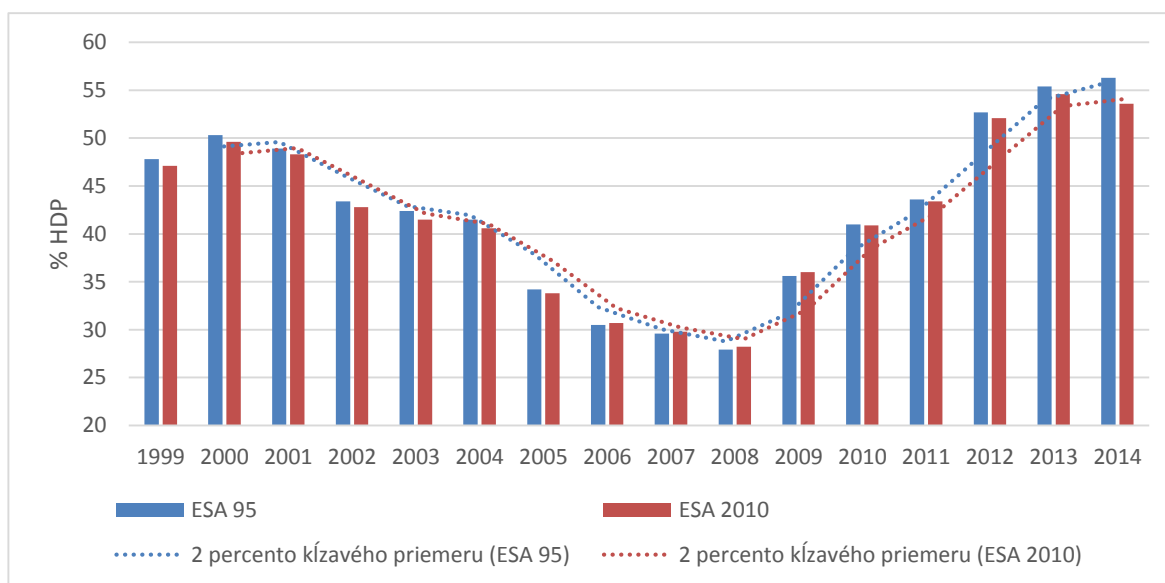
4.3.4.2 Dlh verejnej správy

Podobne ako pri deficite verejných financií, aj pri dlhu verejnej správy sa Slovensko zaviazalo v rámci Paktu stability a rastu udržiavať úroveň hrubého dlhu pod hranicou 60% HDP. Hrubý dlh verejnej správy narastá už od roku 2009, kedy finančná kríza spôsobila prepád HDP a spomalila jeho ďalší vývoj. Od roku 2011 prispeli k navýšeniu dlhu aj záväzky z medzinárodných vzťahov (Európsky nástroj finančnej stability a Európsky mechanizmus stability). Jednorazové zníženie dlhu v roku 2011 nastalo v dôsledku zníženej hotovostnej rezervy, ktorá slúžila na riadenie likvidity. Dôvodom bol pád vlády a neistá situácia na medzinárodných finančných trhoch, čím sa Slovensku nepodarilo emitovať dlhopisy. Značná zmena nastala v roku 2012, kedy došlo k opätovnému doplneniu hotovostných

⁷⁹ EUROSTAT, *Program stability Slovenskej republiky na roky 2013 až 2016*, Apríl 2013, Dostupné na internete: http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/nd/sp2013_slovakia_sk.pdf

rezerv, čo viedlo k navýšeniu hrubého dlhu. Hrubý dlh verejnej správy dosiahol koncom roka 2013 podľa vtedajšej metodiky ESA 95 výšku 55,4 %, čo sa po revidovaní údajov metodikou ESA 2010 značne zmenilo, keďže úroveň dlhu klesla o 0,8% HDP na úroveň 54,6% HDP. K zmene dlhu verejnej správy v roku 2013 prispelo viacero pozitívnych aj negatívnych vplyvov. Najvýraznejší vplyv na prekročenie 55% hranice verejného dlhu mal hotovostný deficit štátneho rozpočtu, ktorý bolo nevyhnutné prefinancovať, ako aj podiel v rámci EFSF a vklady do ESM, čo prispelo k zvýšeniu dlhu o 0,9% HDP. V metodike ESA 95 mal úver Agentúry pre núdzové zásoby ropy a ropných produktov (EOSA) hodnotu 465 mil. € a bol použitý na financovanie kúpy strategických zásob ropy od Správy štátnych hmotných rezerv. V rámci novej metodiky ESA 2010 došlo k zaradeniu celej spoločnosti EOSA do verejného sektora, čo zvýšilo hodnotu dlhu v roku 2013 o 520 mil. € (0,7% HDP). Na druhej strane k zníženiu dlhu o 0,6% HDP prispeli naakumulované prostriedky Štátnej pokladnice.⁸⁰

Graf 8: Vývoj dlhu verejnej správy podľa ESA 95 a ESA 2010

Zdroj: Eurostat, vlastné spracovanie

Na základe týchto údajov môžeme očakávať zmeny návrhu rozpočtu verejnej správy na nasledujúce tri roky, pretože aktuálny návrh rozpočtu bol zostavený ešte v súlade s tretím sankčným pásmom dlhovej brzdy bez medziročného rastu výdavkov. Podľa ústavného zákona o rozpočtovej zodpovednosti (č. 493/2011 Z.z.) má vláda po presiahnutí úrovne 53% HDP hrubého dlhu povinnosť predložiť na rokovanie národnej rady návrh opatrení na jeho

⁸⁰ EUROSTAT, *Program stability Slovenskej republiky na roky 2013 až 2016*, Apríl 2013, Dostupné na internete: http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/nd/sp2013_slovakia_sk.pdf

zniženie. Keďže aktuálny dlh sa pohybuje v rozmedzí 53 až 55% HDP, zodpovedá druhému pásmu dlhovej brzdy a teda v tomto pásme prestáva platiť povinnosť viazať 3% z konfigurovaných výdavkov štátneho rozpočtu a zároveň prestáva platiť obmedzenie, podľa ktorého vláda nesmie predložiť Národnej rade SR návrh rozpočtu na rok 2015, ktorý by obsahoval medziročný nominálny rast upravených výdavkov verejnej správy.⁸¹

4.3.4.2.1 Prognóza vývoja hrubého dlhu verejnej správy

V roku 2014 hrubý dlh verejnej správy prvýkrát od roku 2008 medziročne klesol a dosiahol tak úroveň 53,6% HDP. V roku 2015 sa síce očakáva nárast o 0,8 percentuálneho bodu, avšak v nasledujúcich rokoch by mal dlh verejnej správy SR podľa metodiky ESA 2010 klesať až na predikovaných 51% HDP v roku 2017.

Tabuľka 5: Prognóza hrubého dlhu verejnej správy (% HDP, ESA 2010)

	2012	2013	2014	2015(os)	2016	2017
Hrubý dlh verejnej správy	52,1	54,6	53,6	54,4	52,3	51,0
-štátny dlh (bez medzinár. zaväzkov)	47,6	48,9	48,4	49,4	47,8	46,9
-podiel SR na dlhu EFSF	2,1	2,6	2,7	2,6	2,5	2,3
-vklady do ESM	0,4	0,7	0,9	0,8	0,8	0,8
Dlh ostatných zložiek VS	2,0	2,4	1,6	1,4	1,2	1,0
Medziročná zmena hrubého dlhu	8,7	2,5	-1,0	0,8	-2,1	-1,3

Zdroj: MF SR, vlastné spracovanie

Na pokles verejného dlhu vplýva hlavne zlepšenie primárneho salda⁸² a rast nominálneho HDP. V roku 2016 sa v dôsledku pokračujúcej konsolidácie taktiež prýkrát predpokladá primárny prebytok verejných rozpočtov. V celom prognózovanom horizonte sa predpokladá hodnota dlhu pod úrovňou 55% HDP, a teda pod referenčnou hodnotou ktorá bola stanovená Paktom stability a rastu.⁸³

⁸¹ Ministerstvo Financíí SR: *Parlamentná tlač 1315*, November 2014, Dostupné na internete: <http://www.nrsr.sk/web/Default.aspx?sid=zakony/cpt&ZakZborID=13&CisObdobia=6&ID=1315>

⁸² Deficitu verejnej správy očisteného o úrokové náklady

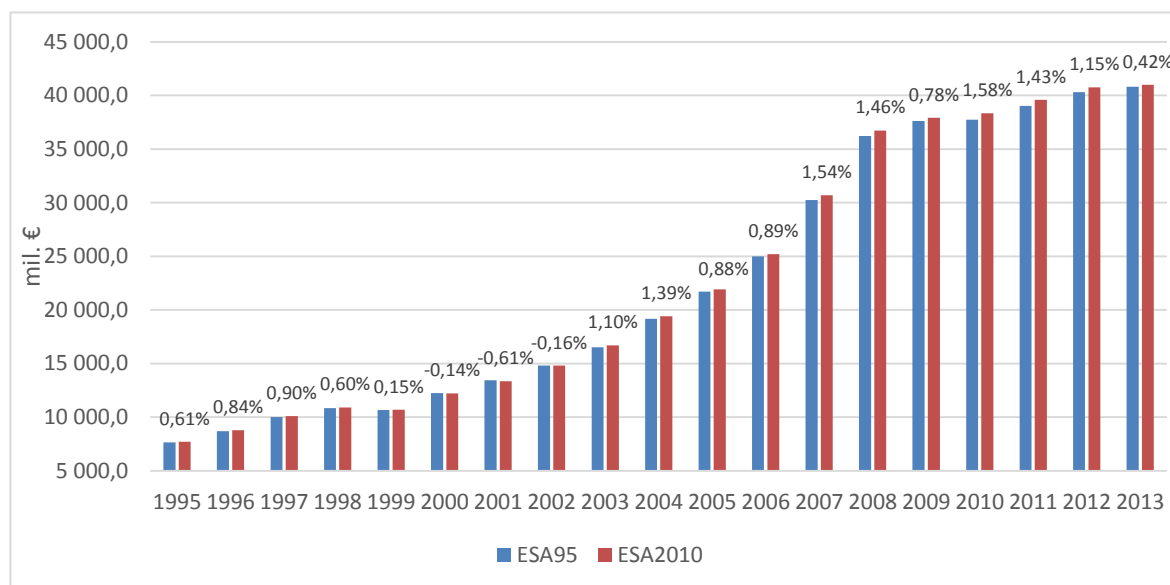
⁸³ Ministerstvo Financíí SR: *Parlamentná tlač 1315*, November 2014, Dostupné na internete: <http://www.nrsr.sk/web/Default.aspx?sid=zakony/cpt&ZakZborID=13&CisObdobia=6&ID=1315>

4.3.5 Domácnosti

V sektore domácností sa hlavná zmena pri aplikovaní metodiky ESA 2010 udiala pri konečnej spotrebe domácností. Výška konečnej spotreby domácností sa zostavuje v spotrebnej metóde výpočtu HDP v klasifikácii COICOP⁸⁴, pričom sa zostavuje na základe štatistických zisťovaní jednotlivých odvetví ako sú trhové služby, priemysel, doprava, zahraničný obchod, telekomunikácie a iné. Údaje zo štatistických zisťovaní sa upravujú o nákupy a výdavky nerezidentov a inštitúcií. Zavedením metodiky ESA 2010 sa dopočítali položky ako naturálne príjmy, produkcia pre seba, imputované nájomné a neevidovaná ekonomika.⁸⁵

Úroveň spotreby domácností sa zvýšila najmä z dôvodu zmeny výpočtu imputovaného nájomného a to v priemere o 0,78% na celom sledovanom horizonte. Dopady zmien výpočtu imutovaného nájomného, pri ktorej sa zohľadnili výsledky najnovšieho sčítania obyvateľov a zmeny v spotrebe fixného kapitálu boli v jednotlivých rokoch rôzne.⁸⁶

Graf 9: Rozdiel v konečnej spotrebe domácností medzi metodikami ESA 2010 a ESA 95

Zdroj: Eurostat, vlastné spracovanie

Po revidovaní údajov metodikou ESA 2010, sa na najväčšom rozdieli konečnej spotreby domácností, podieľal rok 2011 s celkovým nárastom o 1,58% (596,3 mil. €), pričom

⁸⁴ Klasifikácia individuálnej spotreby podľa účelu použitia.

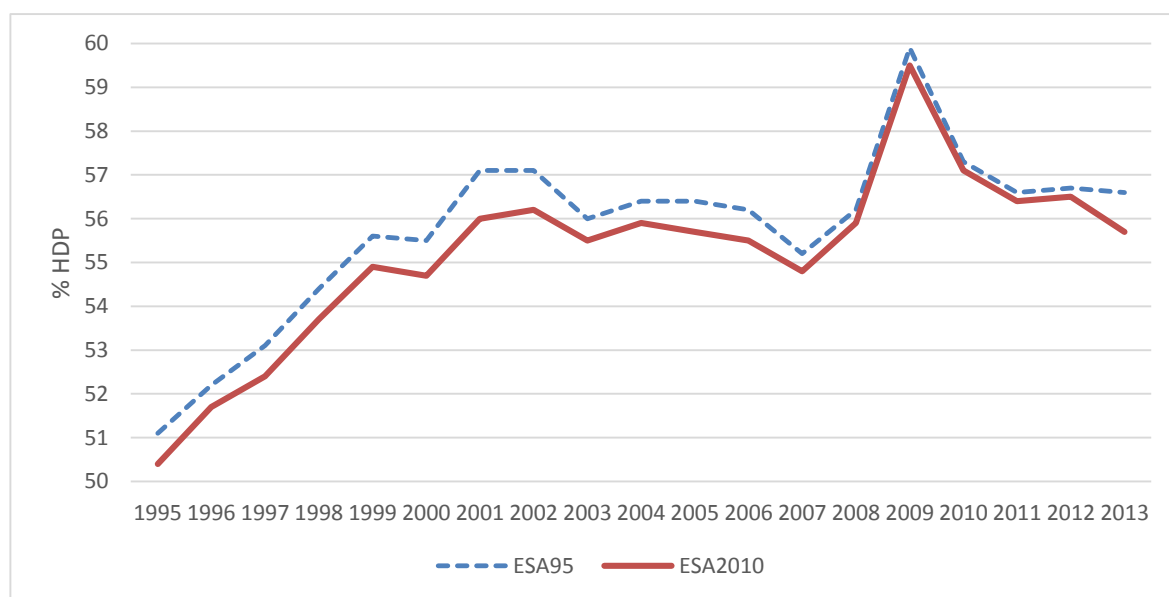
⁸⁵ ŠÚ SR, Metodické vysvetlivky: Štvrťročné národné účty, Dostupné na internete: http://www.statistics.sk/pls/elisw/objekt.sendName?name=m_NUhdp

⁸⁶ Rýchly komentár Národnej banky Slovenska, 2014, Dostupné na internete: http://www.nbs.sk/_img/Documents/_komentare/2014/233_FLASH_HDP_ESA10.pdf

najmenší rozdiel bol zaznamenaný v roku 1999 a to o 0,15% (15,8 mil. €). Jediný časový interval, kedy revidované údaje metodikou ESA 2010 nepresiahli predošlé údaje metodiky ESA 95, bol od roku 2000 do 2002, kedy hodnota konečnej spotreby domácností poklesla v priemere o 0,31% (41,3 mil. €).

Aj napriek takémuto absolútnemu zvýšeniu spotreby domácností, sa jej podiel na HDP, z dôvodu vyššej hodnoty revidovaného HDP, znížil na celom sledovanom horizonte v priemere o 0,6% HDP.

Graf 10: Podiel konečnej spotreby domácností z pohľadu metodiky ESA 95 a ESA 2010

Zdroj: Eurostat, vlastné spracovanie

Podiel konečnej spotreby na HDP sa v celom období vyvíjal v súdržnom trende, čo potvrdzuje aj korelačný koeficient s vysokou pozitívnou hodnotou 0,992%.

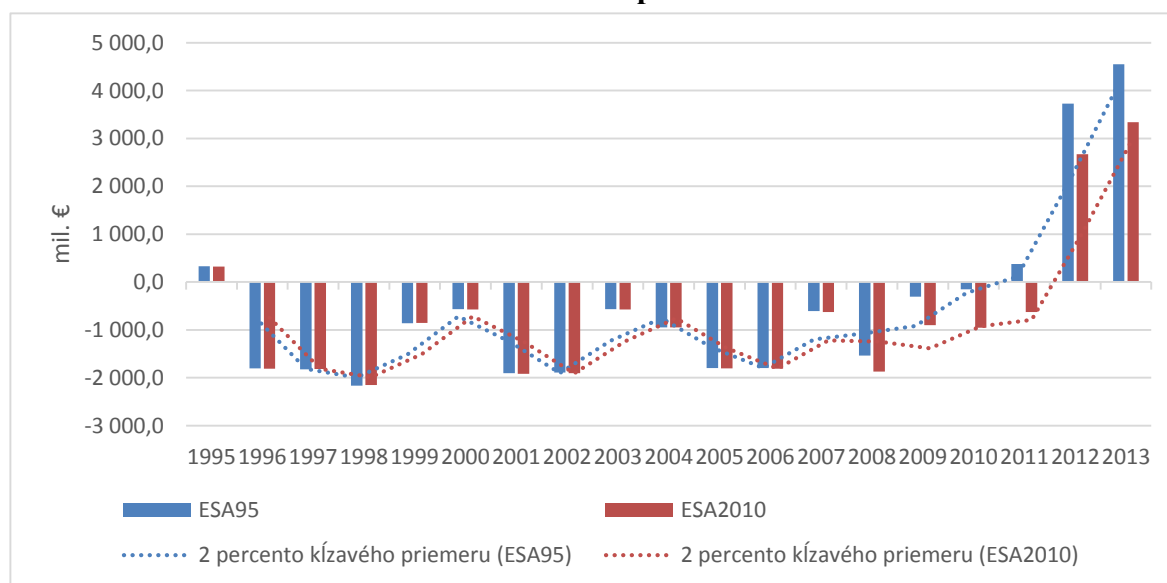
4.3.6 Zahraničie

Objem zahraničného obchodu s tovarmi, ktorý je zachytený štatistikou zahraničného obchodu mal v spoločnom období na ekonomiku značný vplyv. Prechodom na metodiku ESA 2010, mal celkový objem realizovaných cezhraničných transakcií, výraznejší vplyv na výšku salda zahraničného obchodu v porovnaní s metodikou ESA 95. Súčasťou prechodu na novú metodiku ESA 2010 boli zmeny v oblasti exportu a importu týkajúce sa problematik ako očistenia o „zušlachilého styku“, úpravu údajov zahraničného obchodu o transakcie

nerezidentských subjektov pôsobiacich na území SR týkajúcich sa HDP a v neposlednom rade bežnej revízie údajov zahraničného obchodu s tovarmi a službami.⁸⁷

Otázka očistenia zušlachilého styku, kládla dôraz na takzvanú „zmenu vlastníctva“ tovarov, v porovnaní s konceptom cezhraničného obchodu, ktorý bol aplikovaný doteraz platnou metodikou ESA 95. V praxi to znamená, že výška objemu zahraničného obchodu je upravená tak, aby zachytávala len tie transakcie medzi rezidentmi a nerezidentmi, ktoré ovplyvňujú hodnotu vyprodukovaného outputu a nenadhodnocujú celkové objemy importov a exportov len z dôvodu prechodu štátnou hranicou. V sledovanom horizonte malo najväčší vplyv na pokles objemov exportu a importu odpočítanie tovarov dovezených a vyvezených len za účelom zušľachtienia bez zmeny vlastníctva. Na území Slovenska ide prevažne o aktívne zušľachtienie, kedy sa na Slovensko dovezie tovar na jeho spracovanie a po spracovaní sa vyvezie bez zmeny jeho vlastníctva. Predošlé objemy importu a exportu obsahovali hodnotu tovaru na strane dovozu a na strane vývozu hodnotu tovaru navýšenú o spracovateľský poplatok. Po revidovaní údajov metodikou ESA 2010, nové objemy už neobsahujú hodnotu tovaru ani na strane dovozu a ani na strane vývozu tovarov, avšak vo vývoze naďalej ostáva poplatok za spracovanie ako vývoz služby.⁸⁸ Priamym dopadom takejto úpravy je zníženie salda zahraničného obchodu medziročne v priemere o 267,2 mil.€.

Graf 11: Zmena salda zahraničného obchodu po revidovaní metodikou ESA 2010

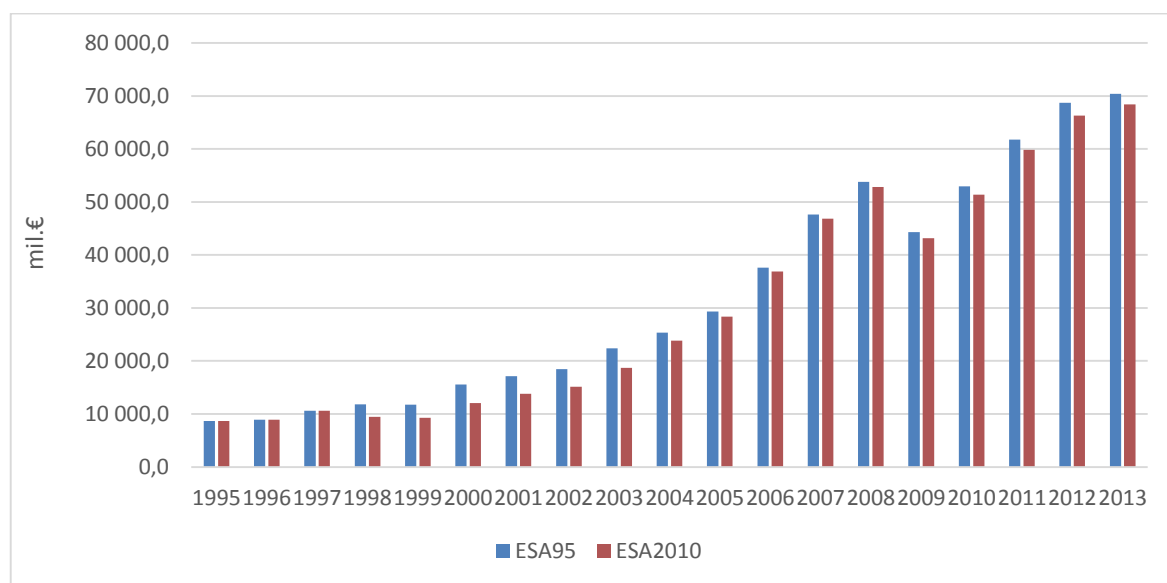
Zdroj: Eurostat, vlastné spracovanie

⁸⁷ Rýchly komentár Národnej banky Slovenska, 2014, Dostupné na internete: http://www.nbs.sk/_img/Documents/_komentare/2014/233_FLASH_HDP_ESA10.pdf

⁸⁸ Rýchly komentár Národnej banky Slovenska, 2014, Dostupné na internete: http://www.nbs.sk/_img/Documents/_komentare/2014/234_flash_nerezidenti.pdf

Objem tovarov prechádzajúcich cez národné hranice však obsahuje aj množstvo iných transakcií, ktoré prebiehajú medzi nerezidentmi rôznych štátov navzájom. Jedná sa o subjekty, ktorých centrum záujmu sa nachádza v rôznych krajinách, mimo domovskej krajiny a teda medzi rezidentom a nerezidentom nedochádza k zmene vlastníctva tovaru. Taktiež sa vyskytujú transakcie vo vnútri ekonomiky medzi rezidentmi a nerezidentmi, pri ktorých nedochádza k prechodu tovarov cez hranice. Oba typy transakcií deformujú celkový objem transakcií v zahraničnom obchode, čím sa skresľuje reálny output vyprodukovaný a naviazaný na dané územie. Čistý export bol taktiež ovplyvnený výškou transakcií nerezidentov registrovaných pre účely DPH, pričom tieto transakcie boli upravené tak, aby vernejšie odrážali zmeny vlastníctva obchodovaného tovaru. Týmto sa upravilo nadhodnotenie na strane vývozu a podhodnotenie na strane dovozu, ktoré je zachytené v cezhraničnom koncepte zaznamenávania zahraničného obchodu.⁸⁹

Graf 12: Revízia objemov exportu

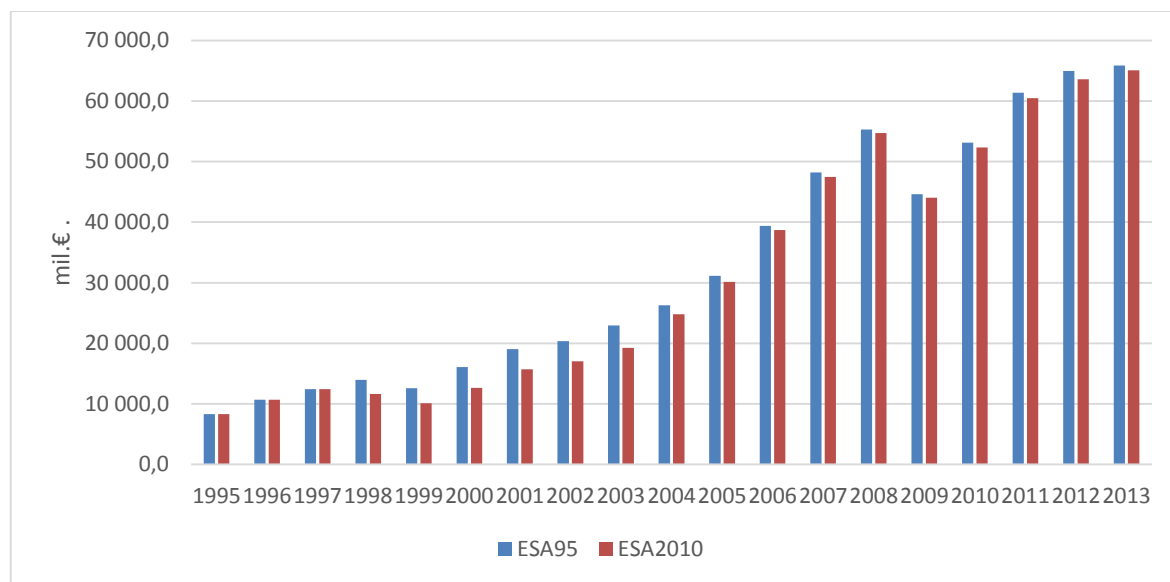
Zdroj: Eurostat, vlastné spracovanie

Úpravou exportu sa trhové podiely slovenských exportérov na zahraničnom trhu zásadne zmenili a to najmä do roku 2004 v priemere o 24,3%, z dôvodu vylúčenia zušľachtiteľného tovaru zo slovenského vývozu. Tento režim umožňoval dovoz tovaru na jeho spracovanie bez zavedenia obchodno-politických opatrení a dovozného cla za predpokladu, že sa späť tento tovar vyviezol vo forme zušľachtených výrobkov. Od vstupu SR do EÚ

⁸⁹ Rýchly komentár Národnej banky Slovenska, 2014, Dostupné na internete: http://www.nbs.sk/_img/Documents/_komentare/2014/234_flash_nerezidenti.pdf

v roku 2004, je územie SR súčasťou jednotného colného územia, preto sa odvtedy rozsah zušľachtovacieho styku výrazne znížil⁹⁰, v priemere už iba o 3%. Medziročné zisky trhových podielov slovenských exportérov sa v zásade zlepšili, pričom zahraničný dopyt našich najväčších obchodných partnerov, prepočítaný podľa metodiky ESA 2010 sa mierne znížil.

Graf 13: Revízia objemov importu

Zdroj: Eurostat, vlastné spracovanie

Na objemy dovozu mala metodika ESA 2010 taktiež značný vplyv. Na celom sledovanom horizonte sa po revidovaní údajov znížili objemy dovozu v priemere o 8,05%, pričom najväčší rozdiel bol rovnako ako pri vývoze v období do roku 2004 a to v priemere o 14,6%.

⁹⁰ Režim zušľachtovacieho styku sa vzťahuje iba na tovar, ktorý nie je tovarom spoločnosti.

4.4 Diskusia

Európsky systém národných a regionálnych účtov ESA 2010 je najnovší medzinárodne porovnateľný účtovný rámec Európskej únie pre systematický a podrobný opis ekonomiky. Hlavným dôvodom prechodu z pôvodnej metodiky ESA 95 na ESA 2010 bola požiadavka na presnejšie a transparentnejšie vykazovanie údajov, za vypracovanie ktorých niesli zodpovednosť spoločne Organizácia Spojených národov (OSN), Medzinárodný menový fond (MMF), Štatistický úrad Európskej únie (Eurostat), Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj (OECD) a Svetová banka. Revízia ovplyvnila celý systém národných a regionálnych účtov, vrátane hlavných makroekonomických agregátov ako sú HDP, deficit verejných financií a dlh verejnej správy.

Revízia mala najväčší vplyv na nominálny HDP v rámci všetkých krajín EÚ. Eurostat zverejnil nové revidované ročné údaje 17.10.2014, kde sa podľa novej metodiky objem nominálneho hrubého domáceho produktu za obdobie 1995-2013 zvýšil pri všetkých európskych krajinách ako v absolútnej tak aj v percentuálnej hodnote. Najmarkantnejšie rozdiely sa týkali Cypru (8,82%), Grécka (6,87%) a Holandska (6,58%), pričom najmenšie zmeny zaznamenali hlavne pobaltské krajiny ako Estónsko (0,65%) a Litva (0,7%). V priemere sa v celej EÚ zvýšil nominálny HDP po revízií o 3,06%. Pre Slovenskú republiku sa predikoval nárast HDP v intervale od 1,3 do 2%, pričom konečné revidované výpočty odhalili skutočné zlepšenie o 1,86 %. K zvýšeniu nominálnej úrovne HDP na Slovensku prispela najmä kapitalizácia niektorých doterajších položiek medzispotreby, ako napríklad kapitalizácia výskumu a vývoja, drobných nástrojov ale aj výdavkov na obranu. Tieto položky medzispotreby sa podľa ESA 95 v produkčnom procese spotrebovali podobne ako materiál a teda nevstupovali do objemu HDP. Nová metodika ESA 2010 ich však vzhľadom na ich definičnú zhodu s investíciami považuje práve za investičnú časť HDP ktorá sa v sledovanom horizonte zvýšila po revízii v priemere o 1,24% HDP.

V sektore nefinančných korporácií sa hlavná zmena týka holdingových korporácií. Keďže holdingové korporácie majú v držbe aktíva dcérskych spoločností, boli podľa ESA 2010 klasifikované ako finančné korporácie a následne reklasifikované z nefinančného do finančného sektora, konkrétne do subsektora kaptívnych finančných inštitúcií. Z tejto zmeny neboli ovplyvnené žiadne agregáty ani národné ukazovatele, avšak pridaná hodnota, finančné transakcie a niektoré miery finančných stavov boli prevedené zo sektora nefinančných korporácií do sektora finančných korporácií a taktiež určitá miera aj do sektora verejnej správy. V celom sledovanom horizonte sa tak po revidovaní údajov metodikou ESA

2010 znížil celkový objem aktív nefinančných korporácií v priemere o 3,5% HDP a pasív o 5,8% HDP.

Sektor finančných korporácií v metodika ESA 95, rozlišoval 5 subsektorov, ktoré sa aplikáciou ESA 2010 rozšírili na 9 subsektorov. Zmeny nastali v novovzniknutom subsektore kaptívnych finančných inštitúcií. Väčšina jednotiek ako ostatní finanční sprostredkovatelia a holdingové spoločnosti sú zaradené do subsektora kaptívnych finančných inštitúcií a sú uznané ako inštitucionálne jednotky, pretože ich sídlo sa nachádza v inej krajine ako ich materské sídlo. Očakávaný prílev aktív a pasív sa však neuskotočnil na celom sledovanom horizonte z dôvodu presunu niektorých subjektov aj do sektora verejnej správy.

V sektore verejnej správy, po revidovaní údajov metodikou ESA 2010, nastala pozitívna zmena deficitu verejných financií takmer v celom sledovanom horizonte, okrem predkrízového obdobia od roku 2005 do 2008, kde nová metodika vykazuje zvýšenie deficitu v priemere o 0,2 percentuálneho bodu. Procedúra nadmerného deficitu bola prvýkrát použitá voči Slovensku pri vstupe do EÚ v roku 2004 a následne zrušená v roku 2008. Druhykrát bola procedúra použitá v čase globálnej krízy v roku 2009 s termínom na odstránenie nadmerného deficitu do konca roku 2013, v ktorom sa vďaka revidovaní údajov deficit znížil pod úroveň 3% na -2,6%, čím sa splnila povinnosť zodpovednej fiškálnej politiky paktu stability a rastu.

Podobne ako pri deficite verejných financií, aj pri dlhu verejnej správy sa Slovensko zaviazalo v rámci Paktu stability a rastu udržiavať úroveň hrubého dlhu pod hranicou 60% HDP. Hrubý dlh verejnej správy narastá už od roku 2009, kedy finančná kríza spôsobila prepád HDP a spomalila jeho ďalší vývoj. Jednorazové zníženie dlhu v roku 2011 nastalo v dôsledku zníženej hotovostnej rezervy, ktorá slúžila na riadenie likvidity. Dôvodom bol pád vlády a neistá situácia na medzinárodných finančných trhoch, čím sa Slovensku nepodarilo emitovať dlhopisy. Hrubý dlh verejnej správy dosiahol koncom roka 2013 podľa vtedajšej metodiky ESA 95 výšku 55,4 %, čo sa po revidovaní údajov metodikou ESA 2010 značne zmenilo, keďže úroveň dlhu klesla o 0,8% HDP na úroveň 54,6% HDP. Na zvýšenie dlhu pôsobilo hlavne preradenie niektorých organizácií do sektora verejnej správy ako Národnej diaľničnej spoločnosti, Agentúry pre núdzové zásoby ropy a ropných produktov, Eximbanky a verejných zdravotných poisťovní, avšak v konečnom dôsledku sa vďaka vysokej revízie HDP, celkový dlh verejnej správy dostal v roku 2013 na úroveň 54,6% HDP. Keďže aktuálny

dlh sa pohybuje v rozmedzí 53 až 55% HDP čo zodpovedá druhému pásmu dlhovej brzdy a teda v tomto pásme prestáva platiť povinnosť viazať 3% z konfigurovaných výdavkov štátneho rozpočtu.

V sektore domácností sa hlavná zmena pri aplikovaní metodiky ESA 2010 udiala pri konečnej spotrebe domácností. Úroveň spotreby domácností sa zvýšila najmä z dôvodu zmeny výpočtu imputovaného nájomného a to v priemere o 0,78% na celom sledovanom horizonte. Aj napriek takémuto absolútnemu zvýšeniu spotreby domácností, sa jej podiel na HDP, z dôvodu vyššej hodnoty revidovaného HDP, znížil na celom sledovanom horizonte v priemere o 0,6% HDP.

Prechodom na metodiku ESA 2010, mal celkový objem realizovaných cezhraničných transakcií, výraznejší vplyv na výšku salda zahraničného obchodu v porovnaní s metodikou ESA 95. Súčasťou prechodu na novú metodiku ESA 2010 boli zmeny v oblasti exportu a importu týkajúce sa problematik ako očistenia o „zušľachtileho styku“, úpravu údajov zahraničného obchodu o transakcie nerezidentských subjektov pôsobiacich na území SR týkajúcich sa HDP a v neposlednom rade bežnej revízie údajov zahraničného obchodu s tovarmi sa službami. Priamym dopadom takejto úpravy je zníženie salda zahraničného obchodu medziročne v priemere o 267,2 mil.€ oproti predošlej metodike ESA 95.

Záver

Cieľom diplomovej práce bola komparácia hlavných makroekonomických agregátov národného hospodárstva Slovenskej republiky, z pohľadu predošlej metodiky Európskeho systému národných a regionálnych účtov ESA 95 a aktuálne najnovšieho medzinárodne porovnateľného účtovného rámca Európskej únie pre systematicky a podrobný opis ekonomiky ESA 2010.

Dôležitým výsledkom revízie, ako aj ďalších úprav v metodike, je navýšenie nominálneho HDP za rok 2013 na úroveň 73 593 mld. eur, oproti pôvodnej sume 72 134 mld. eur. To predstavuje navýšenie hodnoty HDP o 1 459 mld. eur, teda o 2%. Výsledky slovenskej ekonomiky sa však upravovali podľa metodiky v celom časovom rade od roku 1995 do 2013, pričom sa už od roku 2004 navýšila každoročná produkcia o vyše miliardu eur. V konečnom dôsledku tak bola úroveň HDP v krajine za každý rok od roku 1995 navýšená v priemere o 1,8%. Štatistický úrad SR dokumentoval dopady jednotlivých opatrení v rámci novej metodiky na HDP na referenčnom roku 2010, kedy celkový vplyv predstavoval navýšenie HDP o 1,9%. Hlavnú úlohu pri navýšení nominálneho HDP predstavovali metodické zmeny, pričom najväčší vplyv na HDP malo zaradenie malých nástrojov do tvorby hrubého fixného kapitálu vo výške 0,9% HDP. Významný bol aj dopad kapitalizácie výskumu a vývoja na úrovni 0,6% výkonu ekonomiky, čo znamená preradenie výdavkov na túto oblasť do tvorby hrubého fixného kapitálu, teda investícií, z medzispotreby a z výdavkov na spotrebu. Menší vplyv mala aj kapitalizácia obranných a zbraňových výdavkov na úrovni 0,1% HDP, keď sa podľa novej metodiky výdavky na obstaranie vojenských a zbraňových systémov taktiež zarátavajú do investícií. Z dôvodu preradenia niektorých subjektov do sektora verejnej správy sa úroveň HDP zvýšila o 0,2 percentuálneho bodu. Dopad štatistických zmien na celkovú revíziu nominálneho HDP v roku 2010 bol len minimálny na úrovni 0,1 %. Ostatné štatistické zmeny vyplývajúce z úprav benchmarkovej revízie a zapracovanie nových alebo lepších zdrojových údajov síce navýšili produkciu ekonomiky spolu o 1,3 %, tieto navýšenia však boli korigované ďalšími negatívnymi faktormi. Najmä zapracovaním ostatných metodických zmien, ktoré nesúviseli s implementáciou ESA 2010, ktoré znížili HDP o 1,1 %. O 0,1 % znižujú nominálny HDP aj špecifické úpravy v súvislosti s hrubým národným dôchodkom.

Úroveň HDP je pritom kľúčovou aj pre ostatné ukazovatele v ekonomike, ktoré sú naň naviazané. Zrejme najdôležitejšie sú údaje o dlhu verejných financií a salde hospodárenia

verejnej správy, ktoré sa určujú pomerne k úrovni HDP za daný rok. Taktiež tieto ukazovatele pritom prechádzajú revíziou podľa novej metodiky ESA 2010. Aj keď nominálne najmä kvôli preradeniu ďalších subjektov do sektoru verejnej správy dlh stúpne, vďaka výraznejšej pozitívnej revízii HDP smerom nahor bude v konečnom dôsledku v pomere k výkonu ekonomiky nižší. Po novom tak deficit a dlh ovplyvňujú svojim hospodárením aj Národná diaľničná spoločnosť, Eximbanka, verejné zdravotné poisťovne a Agentúra pre správu núdzových zásob ropy.

Podľa aktuálnej notifikácie, totiž hrubý dlh verejnej správy Slovenska v roku 2013 dosiahol 54,6 % hrubého domáceho produktu a deficit verejných financií predstavoval 2,6 % HDP. Podľa aprílovej notifikácie, kedy ešte nová metodika zapracovaná nebola, dosiahol dlh 55,4 % výkonu ekonomiky a deficit bol na úrovni 2,8 % HDP. Podľa nových čísel by pritom dlh nemusel stúpnúť nad 55 % ani v tomto roku. Kým pôvodne Eurostat uvádzal nárast dlhu na 56,54 % HDP, aktuálne aj pri vyššom deficite počíta s verejným dlhom ku koncu tohto roka na úrovni 54,94 % výkonu ekonomiky. Keďže aktuálny dlh sa pohybuje v rozmedzí 53 až 55% HDP, zodpovedá druhému pásmu dlhovej brzdy a teda v tomto pásme prestáva platiť povinnosť viazať 3% z konfigurovaných výdavkov štátneho rozpočtu a zároveň prestáva platiť obmedzenie, podľa ktorého vláda nesmie predložiť Národnej rade SR návrh rozpočtu na rok 2015, ktorý by obsahoval medziročný nominálny rast upravených výdavkov verejnej správy. Sankcie z tretieho pásma ústavnej dlhovej brzdy, teda najmä zamedzenie medziročného navyšovania rozpočtových výdavkov, sa tak uplatňovať napokon nemusia.

Vďaka aplikovaniu novej metodiky ESA 2010 sa tak makroekonomické agregáty Slovenska ako aj členských štátov EÚ v konečnom dôsledku zlepšili a predstavujú tak presnejšie a transparentnejšie ekonomické ukazovatele.

Zoznam použitej literatúry

Knižné zdroje:

- [1.]BEŇOVÁ, E., NEUBAUEROVÁ, E., *Ekonomika verejného sektora*. Iura Edition, 128 s. ISBN: 978-80-8078-573-6.
- [2.]BLOEM, M., DIPPLESMAN, J., *Quarterly National Accounts Manual*. IMF, 203 s. ISBN: 1-58906-031-8.
- [3.]ČEJKOVÁ, V., MARTINOVIČOVÁ, D., 2003. *Pojišťovníctví. Brno*. Vysoké učení technické v Brne, 2003, 133 s. ISBN 80-214-2404-4.
- [4.]DVOŘÁK, P. *Veřejné finance, fiškální nerovnováha a finanční krize*. 2008. Praha, C. H. Beck, 368 s. ISBN: 978-80-7400-075-1.
- [5.]FÜLÖP P., KARABÍNOŠ S., LÁBAJ M.,: *Národné účty*. 2010. 126 s. ISBN 978-80-225-2950-1.
- [6.]HRONOVÁ S., FISCHER J., HINDLS., SIXTA J.,: *Národní Účetnictví*, 2009. 417 s. ISBN 978-80-7400-153-6.
- [7.]HUSÁR J., MOKRÁŠOVÁ V., GOGA M.,: *Input-Output Analýza a systém Národných účtov*, 2007. 269 s. ISBN 978-80-225-2288-5.
- [8.]KNÁPKOVÁ, A., DRAHOMÍRA, P., 2013. *Finanční analýza*. Druhá edícia, 240 s. ISBN 978-80-247-4456-8.
- [9.]LEQUILLER, F., BLADES, D., *Understanding National Accounts*. Paris: OECD, 2006 s.409. ISBN: 92-64-02566-9.
- [10.] MULLER, P., *A History of national accounting*. English IOS Press, 50 s. 2005
- [11.] PAULÍK, D., BEŇOVÁ, E., *Základy Financíí a Meny*. Bratislava, 2012, 310 s. ISBN: 978-80-89600-06-9.
- [12.] PREMCHAND, A., *Effective Government Accounting*, 190 s. ISBN: 1-55775-485-3.
- [13.] TROJÁK, J., *Rozpočtové hospodárenie verejnej správy*. Bratislava, Ekonóm, 2001, 128 s. ISBN: 80-225-1474-8.
- [14.] VANOLI, A., *A History of National Accounting*. French central statistical office, 2005, 293-315. ISBN: 978-1-58603-469-6.

Zborníky a časopisy:

- [1.]HURBANKOVÁ, L., *Podstata a fungovanie systému národných účtov*. Bratislava, Ekonóm, 2008, 29-36 s. ISBN: 978-80-225-2678-4.
- [2.]SIKORA, K., BALÁŽI, P., *K vymedzeniu pojmu verejné financie*. Ekonomický časopis, 2006, roč. 54, č. 9, 931-946 s. ISSN: 0013-3035
- [3.]ŠULAJOVÁ, I. *Metodika Medzinárodného menového fondu a Eurostatu vo verejných financiách a jej aktualizácia v SR*. roč. 4, č. 1, 55-64 s. ISSN 1335-7069

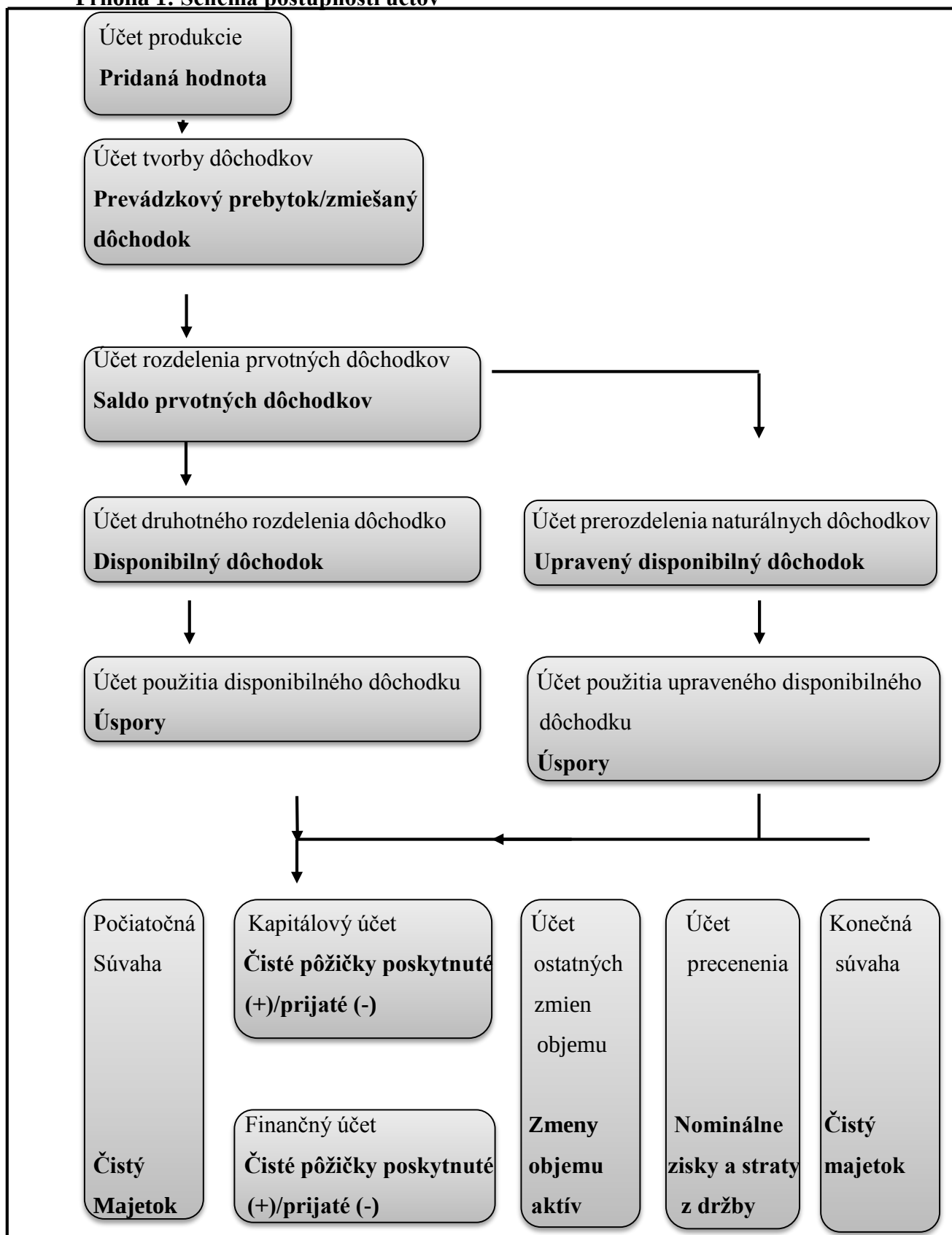
Internetové zdroje:

- [1.]BALÁŽI, P., STARÍČKOVÁ, Z.,: *Národné účtovníctvo*. 2014, 3.časť. Dostupné na internete:http://www.derivat.sk/files/2013%20casopis/2013_Nov_Balazi_Starickov_a_NU_3.pdf
- [2.]System of National Accounts, 1993, Dostupné na internete: <http://unstats.un.org/unsd/nationalaccount/docs/1993sna.pdf>
- [3.]European system of Accounts 1995, Dostupné na internete: <http://www.comptanat.fr/en/sec95/sec95.htm>
- [4.]Úradný vestník Európskej únie L174, ISSN 1977-0790, Zväzok 56 z 26, Dostupné na internete: http://www.rozpocet.sk/app/pdfFile?pdfFileName=/docs/ESA_1.pdf
- [5.]EUROSTAT, Štatistika verejných financií. 2015, Dostupné na internete: http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Government_finance_statistics/sk&oldid=220986#
- [6.]Analytický komentár Národnej banky Slovenska, 2014, Dostupné na internete: http://www.nbs.sk/_img/Documents/_komentare/AnalytickeKomentare/2014/AK15_ESA%202010_24_9.pdf
- [7.]European Central Bank, *Major changes to the euro area accounts resulting from the ESA 2010*, Dostupné na internete: http://www.ecb.europa.eu/stats/acc/ESA2010/pdf/Correspondence_Table_ESA_2010_vs_ESA_95_for_Sectors.pdf?2514968c3afb2b1a87cd9be32006b084
- [8.]Rýchly komentár Národnej banky Slovenska, 2014, Dostupné na internete: http://www.nbs.sk/_img/Documents/_komentare/2014/233_FLASH_HDP_ESA10.pdf

- [9.] Glossary, Excessive deficit procedure, Dostupné na internete:
[http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Glossary:Excessive_deficit_procedure_\(EDP\)](http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Glossary:Excessive_deficit_procedure_(EDP))
- [10.] EUROSTAT, Štatistika verejných financií, 2015, Dostupné na internete:
http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Government_finance_statistics/sk&oldid=220986#Pr.C3.ADjmy_a_v.C3.BDdavky_verejnej_spr.C3.A1vy
- [11.] EUROPEAN COMMISSION, *Manual on the Changes between ESA 95 and ESA 2010*, 2013, Dostupné na internete:
http://www7.statistics.sk/wps/wcm/connect/e2e58780-a389-4484-b599-719dcd48ae9f/Manual_on_Changes_between_ESA_95_and_ESA_2010_FINAL.pdf?MOD=AJPERES
- [12.] The European System of National and Regional Accounts (ESA 2010), Dostupné na internete:
http://slovak.statistics.sk/wps/portal/ext/metadata/esa2010!/ut/p/b1/jY_BDoIwEEQ_qUNapB4XYmgViW1sxF5ID8ZgBDwYv18kXjxY3dsk781kmWcN80N4dOdW78YhXF_ZL1qTaZnnCQHbTQHNrTI52QRaTMBxAvDICJ--rO0Kek-70q5FApG-_Qjw135RkhJZBciqTKFJObs0nIP4L_A_IzEGmYg8mKtxv7Ebr1zDS7iCQv5jQc!/dl4/d5/L2dJQSEvUUt3QS80SmtFL1o2X1ZMUDhCQjFBMDhTTzgwQUM0VINETkkwOVMx/
- [13.] Ministerstvo Financií SR: *Parlamentná tlač 1315*, November 2014, Dostupné na internete:
<http://www.nrsr.sk/web/Default.aspx?sid=zakony/cpt&ZakZborID=13&CisObdobi=6&ID=1315>
- [14.] EUROSTAT, *Program stability Slovenskej republiky na roky 2013 až 2016*, Apríl 2013, Dostupné na internete:
http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/nd/sp2013_slovakia_sk.pdf
- [15.] ŠÚ SR, Metodické vysvetlivky: *Štvrťročné národné účty*, Dostupné na internete:
http://www.statistics.sk/pls/elisw/objekt.sendName?name=m_NUhdp
- [16.] Rýchly komentár Národnej banky Slovenska, 2014, Dostupné na internete:
http://www.nbs.sk/img/Documents/komentare/2014/234_flash_nerezidenti.pdf

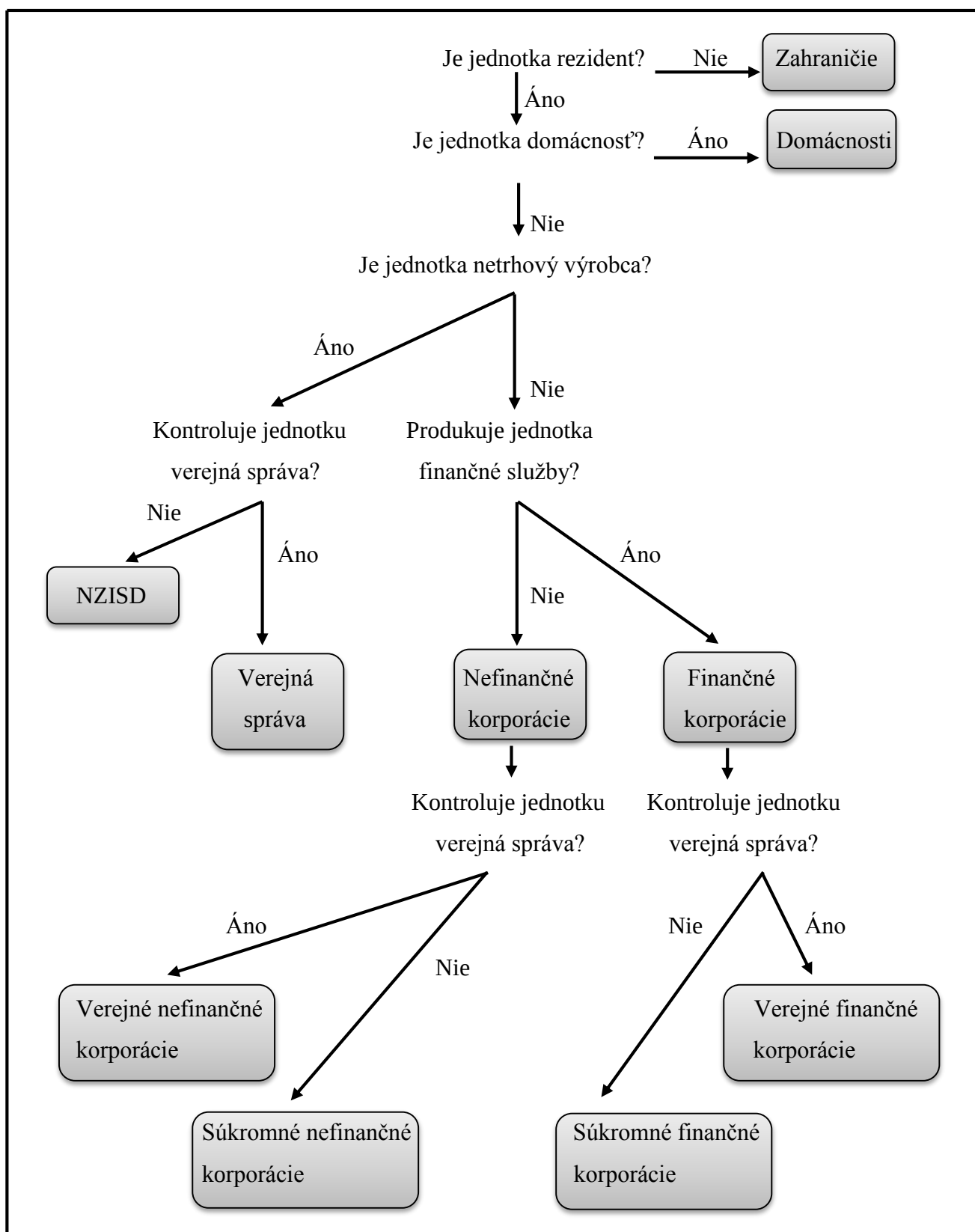
Prílohy

Príloha 1: Schéma postupnosti účtov

Zdroj: Úradný vestník Európskej únie L174, ISSN 1977-0790, Zväzok 56 z 26. júna 2013, str. 52

Príloha 2: Zaradenie jednotiek do sektorov

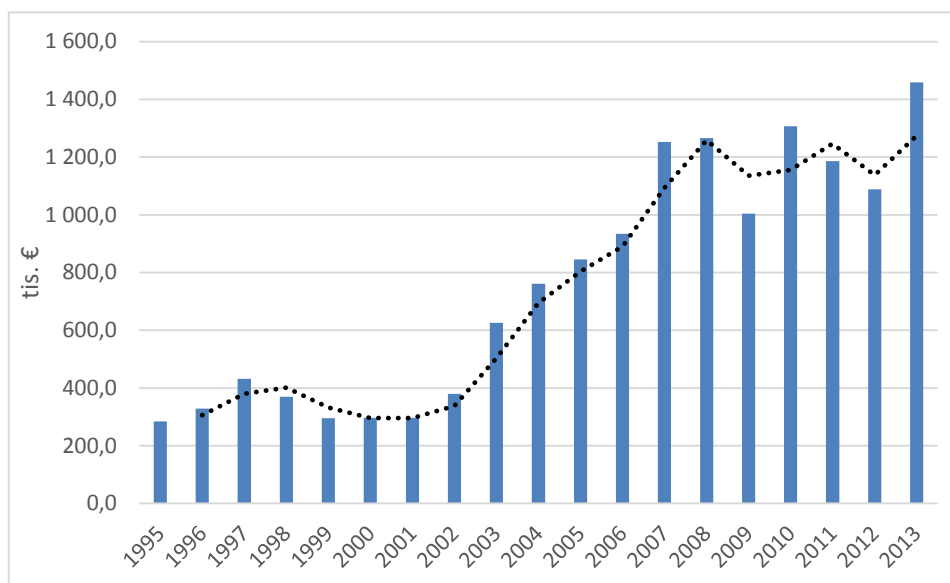
Zdroj: Úradný vestník Európskej únie L174, ISSN 1977-0790, Zväzok 56 z 26. júna 2013, str. 63

Príloha 3: Zmena ekonomickej klasifikácie inštitucionálnych sektorov

ESA 95		ESA 2010		
Sektorové označenie	Sektor	Sektorové označenie	Sektor	Komentý
S.11	Nefinančné korporácie	S.11	Nefinančné korporácie	Nezahrňajúce holdingové spoločnosti a podobné kaptívne finančné inštitúcie (viď. S.127)
S.12	Finančné korporácie	S.12	Finančné korporácie	Zahrňajúce kaptívne finančné inštitúcie
S.121	Centrálna banka	S.121	Centrálna banka	
S.122	Ostatné peňažné finančné inštitúcie	S.122	Korporácie prijímajúce vklady okrem centrálnej banky	
S.123	Ostatní finanční sprostredkovatelia okrem poisť. korporácií a penzijných fondov	S.123	Fondy peňažného trhu	
S.124	Finančné pomocné inštitúcie	S.124	Investičné a iné fondy	
S.125	Poisťovacie korporácie a penzijné fondy	S.125	Ostatní finanční Sprostredkovatelia okrem poisťovacích korporácií a penzijných fondov	Okrem investičných a iných fondov (S.124)
		S.126	Finančné pomocné inštitúcie	
		S.127	Kaptívne finančné Inštitúcie a požičiavatelia peňazí	Tento subsektor zahŕňa holdingové spoločnosti a ostatné inštitúcie, ktoré poskytujú investičné služby
		S.128	Poisťovacie korporácie	
		S.129	Penzijné fondy	
S.13	Verejná správa	S.13	Verejná správa	Zmeny v ohraničeníach sektora, kde sa reklasifikujú niektoré verejné korporácie
S14/15	Domácnosti a Neziskové inštitúcie slúžiace domácnostiam	S.14	Domácnosti	
		S.15	Nefinančné inštitúcie slúžiace domácnostiam	

Zdroj: http://www.ecb.europa.eu/stats/acc/ESA2010/pdf/Correspondence_Table_ESA_2010_vs_ESA_95_for_Sectors.pdf?2514968c3afb2b1a87cd9be32006b084

Príloha 4: Absolútne zvýšenie úrovne HDP po revízií v SR (tis. €, bežné ceny)

Zdroj: Eurostat, vlastné výpočty

Príloha 5: Podrobnejšie rozdelenie jednotlivých príjmov a výdavkov a ich percentuálny dopad na výšku zmeny deficitu verejných financií

Aktuálny odhad salda verejnej správy v roku 2014 (ESA 2010; na konsolidovanej báze; bez EÚ prostriedkov)	mil. eur	% HDP
Rozpočet verejnej správy - schodok (ESA 95)	-2 000	-2,64
1. Vplyv zmeny príjmov verejnej správy	639	0,85
Daňové a odvodové príjmy verejnej správy	705	0,94
- daňové príjmy	587	0,78
- odvodové príjmy	210	0,28
- zníženie štátom plateného poistného	-58	-0,08
- očak. vplyv na daň. a odvod. príjmy z titulu kolekt. vyjedn.	-34	-0,05
Iné ako daňové príjmy verejnej správy	23	0,03
<i>Príjmy novo zaradených subjektov, ktoré neboli súčasťou schváleného rozpočtu</i>	<i>683</i>	<i>0,91</i>
- Železnice SR	308	0,41
- Národná diaľničná spoločnosť, a. s.	243	0,32
- dopravné podniky miest (BA, BB, ZA, KE)	81	0,11
- Agentúra pre núdzové zásoby ropy a ropných výrobkov	51	0,07
<i>Pozitíva iných ako daňových príjmov</i>	<i>126</i>	<i>0,17</i>
- prijaté granty (štátneho rozpočtu, VVŠ, NJF)	60	0,08
- pokuta PMÚ - kartel doprava	45	0,06
- príjmy z podnikateľskej činnosti verejných vysokých škôl	21	0,03
<i>Negatíva iných ako daňových príjmov</i>	<i>-786</i>	<i>-1,05</i>
- dividendy zo spoločností s majetkovou účasťou štátu, resp. FNM SR	-571	-0,76
- digitálna dividendy	-87	-0,12
- kapitálové príjmy	-67	-0,09
- príjmy z predaja emisných kvót (EF -12 mil. €, ŠR -49 mil. €)	-61	-0,08
Pohľadávky	-89	-0,12
- pohľadávky subjektov verejnej správy z obchodného styku	-8	-0,01
- trvalé zníženie pohľadávky SR voči EÚ - korekcie EÚ	-81	-0,11
2. Vplyv zmeny výdavkov verejnej správy	-838	-1,12
Ďalšie výdavkové tituly štátneho rozpočtu	705	0,94
- úspora z titulu vyššieho objemu transferov pre OSVS (BT 245 mil. € a KT 319 mil. €)	564	0,75
- viazanie výdavkov ŠR z titulu aktivácie dlhovej brzdy (3 % z upravených výdavkov ŠR)	305	0,41
- ostatné konsolidované výdavky štátneho rozpočtu, vrátane štátnych finančných aktiv	101	0,13
- daňový kredit a výdavky na verejnoprospešný účel	-265	-0,35
Výdavky na spolufinancovanie k fondom EÚ	191	0,25
Odvod do rozpočtu EÚ	43	0,06
Úrokové náklady verejnej správy	-6	-0,01
Dlh zdravotníckych zariadení	-60	-0,08
Výdavky ostatných subjektov verejnej správy	-1 686	-2,24
<i>Výdavky novo zaradených subjektov, ktoré neboli súčasťou schváleného rozpočtu</i>	<i>-1 395</i>	<i>-1,86</i>
- Železnice SR	-660	-0,88
- Národná diaľničná spoločnosť, a. s.	-465	-0,62
- dopravné podniky miest (BA, BB, ZA, KE)	-236	-0,31
- Agentúra pre núdzové zásoby ropy a ropných výrobkov	-34	-0,05
<i>Výdavky ostatných subjektov verejnej správy</i>	<i>-291</i>	<i>-0,39</i>
- územná samospráva	-25	-0,03
- Sociálna poisťovňa	-3	0,00
- verejné zdravotné poistenie	-117	-0,16
- FNM SR	-15	-0,02
- Verejné vysoké školy	-51	-0,07
- RTVS	-16	-0,02
- Environmentálny fond	-5	-0,01
- ostatné subjekty	-59	-0,08
Závazky	-25	-0,03
Očakávaná skutočnosť verejnej správy - schodok (ESA 2010)	-2 199	-2,93

Zdroj: MF SR